

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Disp. IV. De voluntate Dei antecedente & consequente

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

liberitate creata est obiectum volitionis libere, ut cognita à Deo: At qui omnis bonitas creata in tempore existens ab æternitate est cognita à Deo, nec potest in tempore de novo cognosci, ut paulo ante dicebamus: Ergo ut est obiectum volitionis Dei liberæ, nequit variationem suscipere.

¶ Tercio inaderi potest conclusio, impugnando sententiam Adversariorum: Nam modus dicendi istius falso, vel dubio nititur principio, ut constat ex dictis articulo præcedenti, ubi ostendimus valde probabile esse, voluntatem divinam ab omni actu libero potuisse manere, suspensam, Molinæ etiam abique fundamento inter mutationem, & vicissitudinis obumbrationem distinguunt, cum pro eodem accipiatur à SS. Patribus, acoultat ex D. Gregorio lib. 12. Moral. cap. 17. ubi ponderans verba illa Jacobi 1. *Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudo, nisi obumbratio, ut: ipsa enim immutabilitas umbra est, quæ quasi Dei figurat lucem. si hanc per aliquas vicissitudines permittat, sed quia in Deo mutabilitas non venit, nulla qualitas umbrae visus, tamen incedit.* Ergo &c.

¶ Ex dictis patet responsio ad rationem dubitandi in proposito: dupliciter enim ad illam responderi potest. Primum juxta primam rationem D. Thomæ, distinguendo Minorem: ex nova terminatione ad creaturas, non sequitur physica mutatio à priori, & tanquam ex forma immutante, concedo Minorem: à posteriori, & arguunt, ratione illius, quod præsupponit, nego Minorem & Consequentiam. Ita que juxta hanc solutionem, ex eo quod in tempore Deus velle inciperet non inferretur physica mutatio, quæ per decretum fiat tanquam per formam immutantem, sed quæ præsupponatur necessario facta, vel in substantia, vel in cognitione divina.

¶ Cum enim, ut supra arguebamus, divinæ voluntatis mutatio fieri non possit, nisi vel ex eo quod obiectum incipiat esse bonum, vel incipiat ut tale cognosci, & neutrum possit de novo contingere abique physica mutatione; hinc est quod ex variatione decreti in tempore inferatur physica mutatio in Deo; non à priori, & quæ fieri debet per decretum ut formam immutantem, sed à posteriori, & ratione illius, quod ad mutationem præcedentem decreti debet necessario supponi.

¶ Secundò Responderi potest, consequenter ad secundam rationem, negando Minorem; quia non fiat in tempore superaddi de novo divinæ voluntati terminationem liberam sub conceptu terminationis, nisi insuper ei addatur nova actualitas, & consequenter nisi mutetur physice. Rationem supra adduximus, quia nempe terminatio libera ad creaturas nequit incipere in tempore in voluntate divina, nisi vel ad novitatem obiecti, vel ad variationem entitatis actus: cum que in obiecto nequeat esse novitas, quia tunc prout in æternitate contentum, in qua nulla est variatio, vel successio, consequens fit, quod debet necessario intercedere novitas in entitate actus, ut in tempore incipiat in Deo libera terminatio ad creaturas.

¶ Ex quo patet responsio ad confirmationem, concedo enim Antecedente, negando est Consequentia & partitas. Ratio discriminis est, quia denominatio creatantis sumitur ab actu voluntatis veluti esse actus divini ut aqualiter transeunte & connonante obiectum propria mensura existens; cum autem obiectum, prout in propria mensura incipiat in tempore, consequens fit,

A quod absque novitate in entitate actus possit denominatio illa in tempore incipere. Denominatio autem liberæ volentis non connotat obiectum prout in propria duratione, sed prout in mensura æternitatis, contentum, in quo prout sic novitas esse nequit; ac proinde nec denominatio volentis de novo, nisi entitas actus in seipsa varietur.

DISPUTATIO IV.

De voluntate Dei antecedente & consequente.

Celebris est divisio voluntatis Dei in antecedentem, & consequentem, quam Theologi à Damasceno, qui primus eam in scholas induxit, acceperunt; & circa illam plures occurrunt difficultates & graves controversiæ, quæ his temporibus inter Thomistas & Modernos agitari solent, & quas sequentibus articulis exactè discutiemus, ac resolvemus.

ARTICULUS I.

Quid sit voluntas antecedens & consequens beneplaciti & signi?

S. I.

Prima pars questii resolvitur.

Licet omnes Theologi unanimi consensu hanc divisionem recipiant cum D. Thomæ hinc art. 6. ad 1. illam tamen eodem modo non explicat, nec intelligunt. Molina enim, Vasquez, Lessius, & alij Recentiores communiter docent, voluntatem illam in Deo dici antecedentem, quæ antecedit nostrum consensum & prævisionem meritorum, vel demeritorum; consequentem vero illam, quæ supponit consensum liberi arbitrii, & præscientiam meritorum, vel demeritorum. Thomistæ autem cum S. Doctore existimant, voluntatem antecedentem esse illam, quæ aliud amatur consideratum solum secundum se; & ut præcisum à circumstantiis, cum quibus ponitur à parte rei. Consequentem vero illam, quæ terminatur ad res secundum omnes circumstantias in particulati, ut in executione, & à parte rei ponendas.

Dico ergo primò: Voluntatem Dei non dici antecedentem ex eo, quod antecedit consensum nostrum, aut præscientiam meritorum, vel demeritorum; & consequentem ex eo, quod consensum, & merita, aut demerita voluntatis humanæ, ut à Deo prævisa supponat.

Probatur prima pars: Cùm voluntas Dei consequens sit efficax, & causa nostri consensûs, ut ostendemus disputatione sequenti, illum antecedit prioritate saltem naturæ & causalitatis; nam omnis causa est hoc saltem modo prior suo effectui; unde si voluntas Dei diceretur antecedens ex eo, quod nostrum consensum, & liberam nostræ voluntatis determinationem antecedit, voluntas Dei efficax & consequens deberet etiam vocari antecedens, & sic membra hujus divisionis

nis confunderentur: At hoc non est dicendum: A Ergo nec illud.

Confirmatur efficaciter: Voluntas illa antecedens ex D. Thoma est voluntas totum secundum quid & inefficax, sive velle cas quaedam, ut loquitur S. Doctor: Ergo non potest esse voluntas illa antecedens, quam admittunt Adverlatij, cum illa sit, quantum est ex parte Dei, efficacis, & voluntas simpliciter.

3. Secunda pars etiam suadet, Prædestinatio includit voluntatem salutis, non solum antecedentem, sed etiam consequentem, ut ait S. Thomas in 1. ad Anibal. dist. 46. quæst. unica art. 2. ad 1. Sed prædestinatio non supponit præcientiam meritum, ut ostendimus cum eodem S. Doctore infra quæst. 23. art. 4. Ergo voluntas consequens non est illa, quæ supponit præcientiam meritum. Utraque pars magis patebit ex dicendis conclusionem sequenti.

4. Dico secundò: Voluntatem antecedentem esse illam, quæ versatur circa objectum ut non veltum omnibus circumstantijs, quibus est executioni mandandum: consequentem vero, quæ objectum inspicit omni sua circumstantia veltum; v. g. voluntas, quam Deus habet salutis reprobatorum, est voluntas antecedens gloriæ, quia terminatur ad illam secundum se non attentis omnibus circumstantijs; & quia consideratio rei secundum se est prior & antecedens considerationem ejusdem sub omnibus circumstantijs, idcirco appellatur voluntas antecedens: illa vero quæ Deus efficaciter vult reprobos excludere à gloria, dicitur voluntas consequens, quia omnes circumstantias attendit: pulchritudinem scilicet universi, ac divinæ justitiæ, aliorumque attributorum manifestationem.

5. Conclusionem sic explicatam docet D. Thomas hic art. 6. ad 1. ubi quid sit voluntas antecedens & consequens, sic exponit. Terti. secundum Damascenum intelligitur de voluntate antecedente, non de voluntate consequente: quæ quidem distinctio non accipitur ex parte ipsius voluntatis divinæ, in qua nihil est prius, vel posterius, sed ex parte voluntum. Ad cuius intellectum considerandum est quod unumquodque secundum quod bonum est. sic est voluntum à Deo: aliquid autem potest esse in prima sua consideratione, secundum quod absolute consideratur, bonum, vel malum, quod tamen prout cum aliquo adjuncto consideratur (quæ est consequens consideratio ejus) è contrario se habet. Sicut hominem vivere est bonum, & hominem occidi est malum secundum absolutam considerationem, sed si addatur circa aliquem hominem quod sit homicida, vel vivens in periculum multitudinis; sic bonum est eum occidi, & malum est eum vivere, unde potest dici, quod iudex justus antecederet vult hominem vivere, sed consequenter vult homicidam suspendi. Similiter Deus antecederet vult omnem hominem salvari, sed consequenter vult quosdam damnari secundum exigentiam suæ justitiæ.

Item 1. Timoth. 2. lect. 1. hæc habet: Alio vero modo secundum Damascenum ut intelligatur de voluntate antecedente, non consequente, in voluntate enim Dei licet non sit prius & posterius, dicitur tamen voluntas antecedens & consequens. Item secundum ordinem voluntum, secundum quod voluntas potest dupliciter considerari: scilicet in universali, vel absolute, & secundum aliquas circumstantias in particulari; & prius est absoluta consideratio, & in universali, quam in particulari, & comparata; & ideo voluntas absoluta est quasi antecedens; & voluntas alicuius rei in particulari, est quasi consequens. Exemplum de mercatore, qui vult omnes merces suas salvare absolute, & hoc voluntate antecedente;

sed si consideret salutem, non vult omnes merces per comparationem ad alia salvare: scilicet quando cum salute sequitur submersio navis, & hæc voluntas est consequens. Sic in Deo salus omnium hominum in se considerata, habet rationem ut sit volubilis, & sic ejus voluntas est antecedens: sed si consideretur bonum justitiæ, & quod peccata puniantur, sic non vult, & hæc est voluntas consequens.

Denique in 1. dist. 46. quæst. 1. art. 1. ad 2. ait: Voluntas antecedens potest dici conditionata, non tamen est imperfectio ex parte voluntatis divinæ, sed ex parte velti, quod non accipitur cum omnibus circumstantijs quæ exiguntur ad veltum ordinem in salutem. Ex quibus testimonio liquet secundum D. Thomam (qui ut fatetur Vazquez, mentem Damasceni, à quo Theologi hanc distinctionem acceperunt, apprimè intellexit) voluntatem Dei dici antecedentem & consequentem, non ex eo quod antecedit vel supponat nostrum consensum, aut præcientiam meritum vel demeritorum, ut asserunt Recentiores: sed dicitur antecedens, ex eo quod adtingat rem secundum se, & præcitat à circumstantijs, sub qua ratione est prior seipsa in particulari. & ut habet adjunctas circumstantias; & consequens, ex eo quod sequatur considerationem rerum, ut sunt in seipsis, & ut habent adjunctas omnes circumstantias particulares.

Dices: Damascenus lib. 2. Fidei cap. 29. Voluntatem consequentem appellat permissionem, seu voluntatem ortum habentem ex vitio nostro. Et ibidem ait: Voluntas antecedens est acceptio Dei in ipso existens & consequens est concessio ex nostra causa. Ergo ex Damasceno voluntas antecedens est illa, quæ nihil supponit ex parte nostri, seu quæ antecedit nostrum consensum, & merita vel demerita; consequens vero illa, quæ habet causam in nobis, & quæ supponit præcientiam meritum, vel demeritorum. Quod potest confirmari et D. Thoma in 1. dist. 46. art. 1. ubi ait: Voluntas consequens præsupponit præcientiam operum.

Respondeo quod quando D. Damascenus & S. Thomas dicunt, quod voluntas consequens ortum habet ex vitio nostro, & supponit præcientiam operum, non loquuntur de voluntate consequente universaliter sumpta, & secundum quod se extendit tam ad bona opera à Deo prædefinita, quam ad mala ab illo permessa; sed de voluntate consequenti specialiter sumpta, seu de voluntate consequenti punitiæ, quæ supponit culpam, & ex vitio nostro ortum dicitur enim explicent voluntatem Dei consequentem, ponunt exemplum in aliquo objecto particulari, quod Deus vult supposita prævisione peccati, scilicet damnationem & pœnam æternam reprobatorum: quam vis non sit necessarium, ut id omnino quod Deus vult voluntate consequente, præsupponat peccatū, vel præcientiam meritum, aut demeritorum. Ut enim docet D. Thomas supra relatius, prædestinatio includit voluntatem consequentem; & tamen in ejus sententia illa non supponit prævisionem meritum. Duplex ergo in Deo distinguenda est voluntas consequens: alia justitiæ, alia misericordię. Prima supponit semper in his, qui damnantur, merita eorū damnationis, scilicet peccata prævialia: non ob rationem generalem voluntatis consequentis, sed ob rationem voluntatis, quæ est ex justitiâ. Secunda, quæ salutem electorum respicit, non supponit in eis illorum meritum prævisionem, quia ante gratiam nulla sunt merita, cum ipsa sit causa & origo omnia

um merito. Unde D. Prosper 2. de vocati
gentium cap. 35. Deu huius quos elegit sine merito, dat
quod meritis. De quo fuse in Tractatu
de predestinatione.

§. II.

Corollaria precedentis doctrina.

1. In dictis inferes primò, quod distinctio vo-
luntatis Dei in antecedentem & consequen-
tem, non accipitur ex parte voluntatis divinæ,
ita quod nihil est prius & posterius, sed ex parte
voluntatis, quæ potest considerari vel secundum
se, & præcisè à circumstantiis, vel secundum
quod habet ad junctas circumstantias, cum qui-
bus ponitur à parte rei. Ex quo

2. Inferes secundò, has duas voluntates seu vo-
luntates non distingui virtualiter in Deo, sed
tantum per ordinem ad objecta seu connotata
materialia, eoque ferè modo, quo scientia Dei
distinguitur in abstractivam & intuitivam, jura di-
versimodum quo attingit creaturas.

3. Inferes tertio contra Vazquez, hanc divi-
sionem esse adæquatam, Quia Deus potest tan-
tum attingere res creatas secundum duplicem
illam statum: id est vel secundum se, & præcisè
circumstantiis: vel in particulari, & ad junctis il-
dem circumstantiis. Unde præter voluntatem
antecedentem & consequentem, non debet po-
nere alia concomitantia, quæ Deus decernat concu-
rere nobilium, ut docet Vazquez; sed hæc vo-
luntas ad consequentem & efficacem reducitur.

4. Inferes quarto: Voluntatem antecedentem
esse voluntatem simplicem secundum quid; volun-
tatem vero consequentem esse voluntatem sim-
pliciter. Nam ut ait D. Thomas hic art. 6. ad 1.
Quod antecedenter volumus, non volumus simpliciter, sed
secundum quid; quia voluntas comparatur ad res secun-
dum quod in se ipsi sunt; in seipsis autem sunt in par-
ticulari, unde simpliciter volumus aliquid, secun-
dum quod volumus illud considerari omnibus circumstan-
tiis particularibus, quod est consequenter velle. Quod
latius exponit in 1. dist. 47. quæst. 1. art. 1. ubi
addit hoc esse discrimen inter voluntatem &
cognitionem speculativam, quod cognitio spe-
culativa perficitur in abstractione à singularibus
sed voluntas, & quidquid est ordinatum ad opus,
perficitur in particulari circa quod est operatio:
ex quo inferet, illud esse simpliciter & perfecte
voluntatem, quod subiacet voluntati secundum
omnes particulares conditiones circumstantes
ipsam; illud autem quod non est volitum secun-
dum omnes conditiones ipsam circumstantes,
non habere rationem voliti simpliciter, sed se-
cundum quid.

5. Inferes quinto: Voluntatem antecedentem
communem esse amori & odio. Nam sicut in
bono terminante amorem, ita & in malo termi-
nante odium, possumus distinguere rationem
mali absolute, & mali consideratis omnibus cir-
cumstantiis; sicque odium in antecedens & con-
sequens dividere. Antecedens in Deo odium est
odium omnium hominum, propter peccatum
Adami. Consequens vero est odium reprob-
orum, propter illorum peccata & demerita. Ex
quo

6. Inferes ultimò, prædestinatum existentem in
mortalis peccato, odio haberi à Deo, odio ante-
cedenti; diligì vero ab ipso amore efficaci con-
sequenti: Nam Deus vult tali homini damnatio-
nem

eternam voluntate antecedenti: Ergo illi
odio habet odio antecedenti. Consequentia patet,
Antecedens probatur. Hominem existentem
in peccato mortali in æternum damnari,
est bonum quoddam amabile à Deo: Ergo de fa-
cto amatur ab ipso: Sed non consequenter &
efficaciter, alias damnaretur de facto. Ergo in-
efficaciter & antecedenter.

Secunda pars corollarij opposita ratione pro-
batur. Deus vult, voluntate consequenti, præ-
destinatum existentem in mortali peccato, vitam æ-
ternam: Ergo illum diligit amore consequenti.

§. III.

Explicatur quid sit voluntas beneplaciti & signi.

DE voluntate beneplaciti & signi agit Magi-
ster sententiarum in 1. dist. 45. & D. Tho-
mas ibidem quæst. 1. art. 4. & quæst. 23. de verit.
art. 2. & hic art. 11. & 12. habetque fundamen-
tum in Scriptura utraque voluntas. Nam de vo-
luntate beneplaciti dicitur ad Roman. 12. *Pro-
betis, quæ sit voluntas Dei bona, beneplacens, & perfecta.*
Et Psal. 105. *Memento nostri Domine in beneplacito
populi tui.* Similiter in Scriptura signa quibus Deus
suam voluntatem ad extra manifestat vocantur
voluntates Dei: Psal. 15. *Mirificavit omnes voluntates
meas in te.* Et Psal. 110. *Magna opera Domini, exqui-
sita in omnibus voluntates ejus.* Oramus etiam quoti-
die, ut fiat voluntas Dei; id est illud quod ejus
voluntate præceptum & ordinatum est.

Voluntas ergo beneplaciti est illa quæ verè
proprie & formaliter reperitur in Deo, seu actus
divinæ voluntatis; quò verè & proprie vult ali-
quid. Voluntas verò signi est aliqua operatio
externa, seu aliquis effectus externus, quò ejus
voluntas significatur, & manifestatur: unde hæc
voluntas non est in Deo formaliter & proprie,
sed metaphorice tantum & analogice: sicut uri-
na dicitur sana, quia significat sanitatem.

Quinque autem sunt (ut docet Sanctus Doctor
hic art. 12.) signa voluntatis: scilicet operatio,
permisso, præceptum, prohibitio, & consilium;
quæ distinguuntur ex diverso modo declarandi
voluntatem. Nam aliquando declaramus illam
per nos, aliquando per alium. Per nos, vel ali-
quid faciendo, & sic operatio externa est signum
voluntatis internæ; vel aliquid permittendo &
sinendo fieri, & sic est permisso. Per alium de-
claramus voluntatem nostram, quando ordina-
mus alium ad aliquid faciendum; ordinamus au-
tem de alio, vel per imperium obligando, vel
per consilium suadendo. Per imperium obligan-
do, vel præcipiendo ut fiat, vel prohibendo ne
fiat. Et sic sunt quinque signa manifestandi vo-
luntatem: scilicet operatio, & permisso, præ-
ceptum, prohibitio, & consilium. Quædam ver-
santur circa mala, ut prohibitio & permisso:
quædam circa bona, ut operatio & præceptum.
Quædam circa perfecta seu optima, ut consilium:
Quædam referuntur ad præsens, ut operatio, &
permisso: quædam verò etiam ad futurum, ut
præceptum, prohibitio, & consilium.

Advertendum est etiam, quòd licet hæc duæ
voluntates inter se differant, non tamen semper
se mutuo excludunt, sed interdum utraque ver-
satur circa idem objectum diversimodè consi-
deratum; ut enim inquit S. Thomas hic art.
12. ad 2. *Sicut Deus potest significari metaphorice velle
id, quòd non vult voluntate proprie acceptè, ita potest
met-*

metaphoricè significari vult id quod propriè vult. Et in quaestionibus disputatis quaest. 23. de voluntate Dei, art. 3. in resp. ad 6. sic habet: Sciendum est quod voluntas significat tribus modis se habet ad voluntatem beneplaciti: quaedam enim est voluntas signi, qua nunquam incidit in idem cum voluntate beneplaciti, sicut permissio quâ permissu mala fieri, cum mala fieri nunquam velit: quaedam semper in idem incidit, sicut operatio; quaedam verò quandoque incidit, & quandoque non, sicut preceptum, prohibitio, & consilium.

ARTICULUS II.

An sit in Deo voluntas generalis, & antecedens salvandi omnes homines, post Adæ lapsum, subindeque Christus pro omnibus hominibus mortuus sit?

17. **N**egat Janfenius libro 9. & 10. de gratia Christi Salvatoris, ubi docet Deum ante peccatum Adæ, omnibus ac singulis hominibus æternam voluisse conferre beatitudinem, voluntate generali & antecedenti, ex eaque in statu innocentie profluxisse in primos parentes auxilia sufficientia, subdita ipsorum voluntati, quantum ad efficaciam & usum, & subindeque talem voluntatem in eo statu fuisse perutilem: sed non posse statui voluntatem generalem, quâ Deus omnes homines in damnatione primi peccati positos, velit salvos fieri, & quâ omnibus præparat remedia & auxilia generalia ad salutem necessaria. Uade ibidem asserit, voluntatem antecedentem homines salvandi post Adæ lapsum (si quæ in Deo sit) nihil aliud esse quàm nudam velleitatem, qualem Deus habet erga jam damnatas creaturas, sive homines, sive Angelos; quâ non obstante potest Deus aliquos nolle salvos fieri, ac se ipsa non vult, eos scilicet qui re ipsa damnantur, quos idcirco ait destituisse medius ad salutem sufficientibus. Eandemque ob causam docet libro 3. cap. 21. Christum non esse mortuum pro redemptione & salute æterna omnium hominum, sed tantum electorum: pro salute autem aliorum, non magis sanguinem sudasse, aut etiam orasse, quàm pro salute ipsius diaboli. Verba ejus hæc sunt. *Christus pro infidelium in infidelitate mortuum, aut justorum non perseverantium salute mortuum non est, nec sanguinem sudavit, nec seipsum redemptionem dedit, nec Patrem oravit; imò non magis pro æterna liberatione ipsorum, quàm pro diaboli deprecatus est.*

Huic doctrine Janfenij aliquo modo favent Gregorius Ariminensis, & Vazquez: licet enim voluntatem generalem & antecedentem salvandi omnes post Adæ lapsum in Deo agnoscant, eam tamen nolunt comprehendere parvulos in utero matris decedentes; cum eis Deus nullum præbeat pro remissione peccati originalis remedium; subindeque tenentur asserere, Christum pro illis parvulis non esse mortuum.

**

Conclusio affirmativa statuitur, & testimoniis Scripturæ, & SS. Patrum roboratur.

Dico igitur: Deum voluntate generali & antecedenti, velle omnes homines, etiam post Adæ lapsum, salvos facere.

Probatur primò ex celebri illo Apostoli testimonio 1. ad Timoth. 2. *Deus vult omnes salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Ubi in primis testimonem esse de hominibus ut sunt in statu naturæ lapsæ, potest; Tum quia Paulus loquitur de hominibus prout nunc sunt, vult enim fieri pro eis orationes & obsecrationes ad Deum: nunc autem omnes homines sunt in statu naturæ lapsæ. Tum etiam, quia si Apostolus loqueretur tantum de voluntate nos salvandi in obedientia Adæ innocentis, non dixisset, *Deus vult omnes homines salvos fieri, sed vult salvos fieri*: ita enim in præterito exprimitur Dei voluntas, cum præterit tempus completionis illius: sicut non dicimus nunc de Angelis malis, *Deus vult, sed tantum vult illos salvos facere.* Adde quòd Paulus ibidem ait, *Christum ad hanc voluntatem Dei implendâ, obtulisse redemptionem pro omnibus*: Atqui redemptio supponit lapsum in originale: Ergo loquitur de hominibus ut sunt in statu naturæ lapsæ, & peccato originali vitia.

Secundò Apostolum non loqui de simplici velleitate & nuda complacentia, qualem Deus habet circa merè possibilia manifestum est, quandoquidem jubet ut oremus pro omnium hominum salute: stultum vero esset pro merè possibilibus, v.g. pro conversione demonum, vel alterius mundi creatione orare.

Tertiò, Licet verba illa Apostoli, intellecta de voluntate efficaci & consequente, explicari debeant per distributionem accommodatam, vel de universalitate incompleta, qualiter ea Augustinus, Gregorius, & alique SS. Patres locis citatis referendis exponunt; si tamen intelligantur de voluntate antecedenti & inefficaci, ea debere intelligi de singulis generum, & per distributionem completam, constat non solum autoritate Damasceni, hunc locum Apostoli in hoc sensu intelligentis, sed etiam ex ipso Apostolo; qui enim dilucidus exigitur, ut propositio illa, *Deus vult omnes homines salvos fieri*, generaliter & de omnibus ac singulis hominibus intelligatur: nam immediate antea oblectat ut oremus pro omnibus: *Hos enim bonum est* (inquit) *& acceptum coram Salvatore nostro Deo, quos omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* In quibus verba particula universalis, *omnis*, sine dubio eodem sensu in utroque membro propositionis accipienda est, ne Paulus loquatur a quo vocè in tam brevi contextu, ne ipsius ratio minimè idonea sit. Ita ut sicut orandum est pro omnibus hominibus generaliter, & sine exceptione (ut nemo negat esse de mente Apostoli, & ex charitate debet) ita Deus velit omnes homines generaliter & sine exceptione salvos fieri. Idque magis confirmat duplex ratio immediate post subiecta ab Apostolo, quâ probat Deum velle omnes homines salvos fieri: *Vnus enim Deus* (inquit) *unus & mediator Dei & hominum homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Quæ verba exponens Cajetanus, sic ait: *Ex hoc quòd non*

A *Dei voluntas est omnia hominum curam illi uni
facere debere manifestatur, & cum sit natura bonus, con-
sequens si armis proponat salutem & agnitionem
veritatis. Si autem essent plures dii, cogitari posset
veritatem Deum habere curam salvandi aliquos homi-
nes, & alios habere curam salvandi alios: sed ubi
unus est Deus, illi uni incumbit cura omnium.
Sicut etiam si plures essent mediatores inter Deum
& homines, existimaretur quod unus esset mediator
propinquissimus, & alius pro aliis, sed ex quo unus
est mediator Dei & hominum ad reconciliandum ho-
mines Deo, illi uni incumbit mediare inter Deum
& omnes homines. Denique ab effectu manifestat
veritas, quod etiam mediator vult omnes homines
salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire,
ut his qui quod dedit seipsum pretium ad redimen-
dam non aliquos, sed om-
nes.*

B *Veritas etiam SS. Patres, generaliter & sine
exceptione intelligendum esse Apostolum,
Dicitur velle salutem omnium plane homi-
num, passim docentes. Nam Clemens Ro-
manus libro 2. dicitur. cap. 59. affirmat se id
vult ipse Christus accepisse; & Dionysius
cap. 2. Eccl. Hierar. ait sacrorum præfatum
Dei similitudine salutem cupere omnibus, &
agnitionem veritatis. Item Ignatius Martyr
Epist. 6. ad Philadelph. dicit, Amatorem homi-
num esse Deum nostrum, & velle omnes homines sal-
vos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, propter
hoc & saltem orari facit super bonos & malos, & plures
super justos & injustos. Et Origenes libro 4. contra
Celsam paulo post initium, JESUM vocat
medicum universum, quantum in ipso est; Salvator
omnium venit omnibus hominibus.*

C *Eandem veritatem tradit Augustinus libro
de Spiritu & littera quem scripsit contra Pelagia-
nos, cap. 33. dicens: Vult Deus omnes homines sal-
vos fieri, & in agnitionem veritatis venire, non sic tamen
ut adimat liberum arbitrium, quo bene vel male
operari possunt. Et Prosper in resp. ad
object. Viacentij, ubi ait: Sincerissime creden-
dam acque profitendam est, Deum velle ut omnes ho-
mines salvi fiant: Si quidem Apostolus, cujus ista senten-
tia est, absolutissime præcipit quod in omnibus Ecclesiis
suis custoditur; ut Deo pro omnibus hominibus sup-
plicetur. Et in resp. ad object. Gallorum sent. 2.
hæc scribit: Qui dicit quod non omnes homines velit
Deus salvos fieri, sed certum numerum prædestinatorum,
dicitur loqui quod loquendum est de altitudine in-
ferabilis gratia Dei, qui & omnes vult salvos fieri, at-
que ad agnitionem veritatis venire. Idem docet in li-
bro de vocatione Gentium, nam libro 2. cap.
27. hæc scribit: Sive igitur novissima contemplerur
scriptura, seu prima, seu media, rationabiliter & pie cre-
deret, omnes homines salvos fieri Deum velle, semperque
voluisse. Et cap. 28. Fit manifestum quod diversis al-
titudinibus modis omnes homines vult Deus salvos
facere, sed qui veniunt, Dei auxilio diriguntur; qui non
veniunt, sua pertinacia reluctantur. Denique Eccle-
siasticis die Patres etiam pro hæreticis & schis-
maticis, sic ait: Omnipotens sempiternus Deus, qui
salvos omnes, & neminem vult perire, respice ad animas
diabolicas frange decipias; ut omni hæretica pravitate
deposita, evanescant corda respicientium, & ad veritatem
sua redeant unitatem.*

*Eadem veritas ex generali Christi redemptione
manifestatur.*

H *Oc argumentum tangitur à Cajetano ver-
bis supra relatis, potestque sub hæc forma
breviter proponi. Deus vult salvare eos omnes
pro quibus Christus passus & mortuus est, seu
pro quibus ordinavit mortem & passionem su-
am: Sed Christus mortuus est & mortem ac
passionem suam obrulit, & ordinavit ad salu-
tem, non paucorum tantum, sed omnium, &
singulorum hominum: Ergo Deus omnes, &
singulos homines, voluntate antecedenti vult
salvos esse. Major constat ex eo quod omnes
& passio Christi, ex voluntate salvandi homines
duxit originem. Minor vero probatur ex variis
Scripturæ locis, in quibus hæc generalis Christi
redemptio aperte declaratur. Dicitur enim ad
Romanos 8. Qui proprio filio suo non peperit, sed pro
nobis omnibus tradidit illum. Ad Rom. 5. Per unius
delictum in omnes homines in condemnationem, & per
unius justitiam in omnes homines in justificationem. 2.
ad Corin. 5. Si unus pro omnibus mortuus est Chri-
stus, ut qui vivunt non sibi vivant, sed ei qui pro omnibus
mortuus est. Denique 1. Joân. 2. Ipse est propitiatio
pro peccato nostro, non pro nostro tantum, sed etiam
pro totius mundi. Quibus auctoritatibus Adjungi
possunt orationes Ecclesiæ, quæ in solemnibus
precibus frequenter hæc verba reperit: Fidelium
omnium conditor & redemptor, & in hymnis Eccle-
siasticis: Jesu Redemptor omnium.*

D *Duplici evasione conatur Jansenius tam aperta
Scripturæ testimonia eludere. In primis dicit,
his locis solum significari, mortem Christi esse
pretio & valore per se sufficientem pro omni-
bus, at non ordinatione Christi, & Dei, oblatam
esse pro omnibus.*

E *Secundo respondet, quod quando Christus
dicitur mortuus pro omnibus, hoc non debet
intelligi pro singulis generum, sed pro genere
singulorum: ita ut pro aliquo ex quocumque ge-
nere, statu, & conditione, non verò pro omni-
bus, & singulis in individuo, & in particulari
mortuus fuerit.*

F *Verum utraque hæc evasio pugnatè videtur
contra definitionem Tridentini sess. 6. cap. 3.
ubi definit Christum mortuum esse pro omni-
bus; in consensu in quo negabatur à Calvino:
Calvinus autem negabat Christum esse mortuum
pro omnibus, quantum ad sufficientiam
pretij, neque etiam pro aliquibus ex omni gene-
te & conditione; nam in caput 17. Joannis, ut-
traque evasione utitur ad explicanda Scriptu-
ræ loca, in quibus dicitur Christum esse mortuum
pro omnibus: Ergo &c.*

G *Præterea utraque hæc responsio efficaciter
confutari potest. Nam contra primam instari
potest, quando dicitur Christum dedisse se met-
ipsum redemptionem pro aliquo, hoc ita intel-
ligi, & explicari debet, ut significetur Christum
se dedisse in redemptionem, & gratiam illius
& ad ejus utilitatem & salutem: particula enim
pro applicatur causæ finali cui, ut colitur quando
dicitur, quod medicus venit in domum pro sa-
lute infirmi; sensus enim est, illum venisse in
ejus commodum, & utilitatem & ad procuran-
dam illi sanitatem; unde cum Scriptura locis
citatis dicit Christum mortuum esse pro omni-
bus.*

* * *

bus, hoc debet intelligi in salutem & gratiam omnium.

Addo, quod si verba illa Scriptura significant tantum Christi redemptionem esse ex parte sua pretium sufficientem valore, sed non ordinatione Dei & Christi, destinatum in salutem hominum, posset eadem proprietate Christus dici mortuus & crucifixus pro Dæmonibus; cum pretium sanguinis & mortis ejus, utpote valoris infiniti, fuerit de se sufficientissimum ad redimendos non solum homines, sed etiam Dæmones, si voluisset illud ordinare pro eorum salute & redemptione.

28. Contra secundam evasionem est etiam efficax argumentum ex verbis Apostoli 2 ad Corinth. 5. supra relatis: *Si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt &c.* Quo loco probat quod omnes & singuli homines mortui sunt, id est contraxerunt debitum moriendi in Adamo, ex eo quod Christus pro omnibus mortuus est: Atqui omnes omnino distributive mortui sunt in Adamo, & in eo contraxerunt debitum moriendi: Ergo & Christus mortuus est pro omnibus, & singulis hominibus distributive, & non solum pro generibus singulorum. Quo argumento utitur D. Augustinus lib. 6. adversus Julianum cap. 4. ubi probat omnes & singulos homines contra ille peccatū originale, ex illo loco Pauli & infert tam verè omnes homines mortuos esse in Adamo, quā verè pro omnibus Christus mortuus est: Sed omnes & singuli mortui sunt in Adamo: Ergo pro omnibus & singulis Christus mortuus est.

§. III.

Sanctorum Patrum testimonia expenduntur.

29. IN eandem veritatem unanimiter conspirant SS. Patres, tam Græci, quā Latini, quorum aliqua testimonia illustriora referre sufficere. Ex Græcis igitur Nazianzenus orat. 25. ait: *Omnes contra ullam exceptionem restaurati sumus per celestem Adamam, qui primi Adæ participi sumus, & à serpente decipiti, & peccato mortui.* Et Chrysostomus homil. 4. in cap. 2. Epist. ad Hebræos: *Per gratiam Dei pro omnibus gustaret mortem: non pro fidelibus tantum, sed pro universo mundo, ipse enim pro omnibus mortuus est.* Similiter Epiphanius hæresi 55. *Pro toto quidem mundo se obtulit ipse victima, ipse sacrificium, ipse sacerdos, ipse altare, ipse Deus, ipse homo, ipse Rex, ipse Pontifex, ipse ovium: omnia id nobis pro nobis factus est, ut nobis omnibus, omnibus modis vita fieret.*

30. Ex Latinis verò idem dilertè affirmant Ambrosius serm. in Psal. 118. versu 84. sic dicens: *Mysticus Sol ille iustitia omnibus ortus est, omnibus venit, omnibus passus est, & omnibus resurrexit.* Et Leo Papa serm. 11. de passione, ubi sic ait: *Pro omnibus impiis mortuus Dominus, etiam Judas in eo potuisse consequi remedium, si non festinaisset ad laqueum.* Et serm. 1. de Nativit. Domini, *Dominus noster peccati mortisque destructor, sicut nullum à reatu liberum reperit, ita liberandis omnibus venit.* Prosper etiam libro 2. de vocat. Gent. cap. 16. eandem veritatem aperitissimè tradit, his verbis: *Nulla ratio dubitandi est, Jesum Christum Dominum nostrum pro impiis & peccatoribus mortuum, à quorum numero si aliquis liber inventus est, non est pro omnibus mortuus Christus; sed pro suis pro omnibus mortuus Christus.*

31. Plurima etiam extant Augustini testimonia in eisdem rei confirmationem, quæ vitandæ con-

fusionis gratiâ ad quatuor classes reducatur. Primi generis ea sunt, quibus S. Doctor dilertissime affirmat pro iis omnibus Christum obuisse, quos in mundi fine iudicabit. Omnium summam complectuntur aures hæc verba quæ habent in Psal. 95. sub finem: *Iudicabit orbem terrarum in equitate: non partem, quia non parit emittit iudicari habet, quæ PRO TOTO PRETIUM DEDIT.* Explicat paulo post quid nomine orbis terrarum intelligat. *Iudicabit orbem terrarum in equitate, & populos in veritate sua. Quæ est equitas & veritas? Congregabit secum electos suos ad iudicandum, ceteros autem separabit à dextera. Posturus est enim alios ad dexteram, alios ad sinistram &c.* Igitur orbis terrarum nomine eos omnes intelligit, qui in iudicio cum ad dexteram, tum ad sinistram collocabuntur, id est electos omnes ac reprobos, adeoque cum alserit Christum iudicaturum totum orbem, quia totum emit, dilertè significat, Christum electos ac reprobos omnes iudicaturum, quia pro electis & reprobis sanguinem fudit. *Totum iudicare habet, quia pro toto sanguinem dedit.*

Addit libro 2. de Symb. ad Catechum. cap. 3. Christum reprobis & maxime Judæis ejus crucifixionibus dicitur in die iudicij: *Videtur vera quæ non fluxit, agnoscitur id latet quod pupugit, quoniam & vos, & PROPTER VOS apertum est, nec tamen intrare voluisti.* Quod Laurentius Justinianus libro ligari vitæ cap. 4. aliis verbis expressit: *Apparebit inquit, irux in ostensum sua iustitia, ut appareat quidam iust. sicut reprobi sunt damnati, ad quos Dominus Jesus in spiritu sic loquitur: Ego propter vos factus sum homo, propter vos alligatus, crucifixus, aclusus, flagellatus, & crucifixus. Propter tantarum vicarum fructus injuriarum? Ecce pretium sanguinis mei, quem dedi pro redemptione animarum vestrarum. Vbi est sermo mea, quam pretio sanguinis mei mihi deditis &c.* Similia habet Cæcilius Arelatenensis homil. 27. ubi etiam alserit, Christum omnibus vulnera sua cum exprobratione ostenturum, quia primæ dicit in reos (enclitica) *reprobos daturum pro sinia crucifixum.*

2. Testimonia secundæ classis ea sunt, quibus Augustinus docet multos reipsa perire & damnari, pro quibus salute donandis Christus mortuus est. Nam in Psalmum 68. sub finem, loquens de Juda proditore, quem constat esse reprobum & damnatum, alserit Christum eum redimere voluisse, atque ut illi vitam æternam conferret, sanguinem suum impendisse: *Christus præ se venerat inquit, & punivit per quem peccatus est, nam Judas traditor punitus est. Sed nos redimimus sanguine suo, & punivit eum de pretio suo. Proiecit enim pretium argenti, quo ab illo Dominus venditus erat, non agnovit pretium quo ipse à Domino redemptus erat.*

3. Nec valet responsio Jansenij dicentis Christum pro reprobis mortuum esse, ut baptismum aut gratiam aliquam temporalem consequerentur, non verò ut ad salutem pervenirent æternam. Nam D. Thomas in cap. 8. Epist. 1. ad Corinth. hæc verba Apostoli: *Peribit infirmus in tua similitudo frater pro quo Christus mortuus est, sic interpretatur. Peribit infirmus in tua similitudo frater, PROPTER QUEM SALVANDUM, Christus mortuus est.*

Addo, quod cum gratia quam in baptismo accipimus, ex natura sua medium sit ad æternam beatitudinem ordinatum, non potest Christus velle seribit eum gratiam alicui tribuere, nisi ex intentione seu voluntate antecedente, & æternæ salutis illi conferendæ.

Ad tertiam

Ad tertiam classem ea testimonia pertinent... Ad tertiam classem ea testimonia pertinent...

Similia habet D. Bernardus Tractatu de Passione... Similia habet D. Bernardus Tractatu de Passione...

Ad quartam classem in spectant ea testimonia... Ad quartam classem in spectant ea testimonia...

Mitto pluralia SS. Patrum testimonia... Mitto pluralia SS. Patrum testimonia...

sanguinem suum funderet. Ideo in cruce suspensum, ut omnes ad se traheret. Ideo denique crucifixum, ut crux Christi non templi esset ara, sed mundi, ut loquitur Leo Papa serm. 8. de Passione.

S. IV.

Absurdis & inconvenientibus Jansenii error exploditur.

Innumera ferè sunt absurda & inconvenientia quæ ex Jansenii sententia sequi videntur, nos hic tantùm præcipua & manifestiora colligimus.

In primis ergo hæc sententia facit charitatem Christi erga homines angustam, nam juxta illam Christus innumeris hominibus claudit viscera...

36.

Secundò, Jansenius facit charitatem Christi simulatam: nam si Christus non voluisset salutem Judæorum, nec pro eis offerre Patri præmium sui sanguinis...

37.

Tertiò, si pro omnibus ac singulorum salute Christus non obierit, mutat unum ex præcipuis fidei nostræ fundamentis: nam juxta doctrinam & institutionem Ecclesiæ unusquisque fidelis tenetur credere, Christum esse suum Redemptorem...

38.

Ergo &c. Unde contra Jansenium inlaurare possumus argumentum quo adversus Calvinistas utitur Malderus, Antverpiensis Episcopus. Omnes omnino, adeoque etiam reprobi, tenentur credere Dei Filium pro ipsorum salute mortuum esse, ut patet ex illo Symboli Nicæni: Qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit de cælis &c. At non tenentur credere aliquid falsum, aut dubium; cum fides theologica quæ à nobis exigitur, nec circa falsum, nec circa dubium versari possit. Ergo nedum verum, sed etiam certum & indubitatum est, Dei Filium pro omnium, atque adeo etiam pro reproborum salute, mortuum esse. Unde in Concilio Carthacensi anno 846. celebrato cap. 4. sic dicitur: Christus Jesus Dominus noster, sicut nullus homo est, fuit, vel erit, cujus in illo natura assumpta non fuerit, ita nullus est, fuit, vel erit homo, pro quo passus non fuerit, licet non omnes passionis ejus mysterio redimantur. Eadem veritas expressè traditur à Trident. G G g

sell,

fest. 6. cap. 3. his verbis: *Et si ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamen beneficium mortis eius recipiunt, sed id duntaxat quibus meritum passionis eius communicatur.*

39.

Quarto ruit spes theologica, nisi Christus pro omnium ac singulorum salute mortem suam Patri obtulerit; nam hoc fundamentum Christianorum spes nititur, quod Christus sanguinem fuderit, ut ipsi non ad baptismum tantum, sed etiam ad salutem perveniant. Unde Augustinus libro *Medit.* cap. 14. *Omnis spes & totius fiducia certitudo mihi est in pretioso sanguine Christi, qui effusus est propter nos & propter vestram salutem. Et Enarrat. in Ps. 148. asserit neminem esse qui aeternam salutem sperare non debeat, quia Christus in caelestis gloriae pignus sanguinem suum nobis tradidit. Tales arras accepimus (inquit) tenemus mortem Christi, tenemus sanguinem Christi. Erigat ergo se humana fragilitas, non desperet, non se collidat, non se avertat, non dicat, non ero beatus. Et mox subiungit: Quid tibi promisit Deus o homo mortalis? Quod victurus es in aeternum. Non credis? Crede, crede: plus est jam quod fecit, quam quod promisit. Quid fecit? Mortuus est pro te. Quid promisit? Quod vires cum illo. Incredibilis est quod mortuus sit aeternus, quam quod in aeternum vivat mortalis. Tam quod incredibile est tenemus. Si propter homines mortuus est Deus, non est victurus homo cum Deo? Non est victurus mortalis in aeternum? Censet igitur Augustinus, Christi mortem & passionem esse praecipuum spei nostrae sustentaculum, subindeque negari non potest, Christi sanguinem pro eorum omnium salute, qui ejusmodi spem concipiunt, fuisse profusum; At non solum Electi, sed etiam reprobi, spem theologiam persaepe concipiunt: Igitur negari non potest, Christi sanguinem, non tantum pro Electorum, sed etiam pro reproborum salute, fuisse fufum.*

40.

Denique Jansenii sententia non solum fidem mutilat, & spem infringit, verum etiam refrigerat charitatem, quae theologiarum virtutum princeps est, & omnium charitatum excellentissimum; nam cum multa sint divini illius amoris fomenta, eum tamen praecipue fovet & inflammat certa fides & recordatio dilectionis Christi erga nos, quam praecipue exhibuit moriendo pro nobis in cruce. Unde Apostolus 2. ad Corinth. 5. *Charitas Christi urget nos, asstantes hoc, quoniam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sumus, & pro omnibus mortuus est Christus, ut & qui vivunt jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est. Et Bernardus in Cantica: Super omnia te reddidit amabilem, o bone Iesu, calix quem bibisti, opus meae redemptionis. Similiter Augustinus Tractatu 2. in Epist. 1. Joann. Omnes (inquit) illius simus, qui pro nobis mortuus est, qui pro nobis crucifixus est. Et in libro de sancta Virginit. Internis luminibus inspicite vulnera pendens, cicatrices resurgens, sanguinem morientis. Haec quantum valeant cogitare, haec in statera cordis vestri appendite &c. toto vobis figurat in corde, qui pro vobis fixus est in cruce. Haec est ergo praecipuum divinae charitatis incentivum, quod nobis Jansenius eripit, cum pro Electorum tantum salute Christum mortuum esse affirmat; cum enim de sua praedestinatione, seclusa speciali revelatione, nemo certus esse possit, si Christus pro Electorum tantum salute mortem subiit, incerti erunt omnes an tanto beneficio donati sint, subindeque ex illius recordatione ipsorum charitas erga Christum accendi vel foveri non poterit.*

S. V.

Convelluntur praecipua Fundamenta Jansenii.

Objicit in primis Jansenius: D. Augustinus pluribus in locis exponens praedictum locum Apostoli 1. ad Timoth. 2. *Deus vult omnes homines salvos fieri, nusquam illum intellexit universaliter, & secundum distributionem completam, sed semper ei aliquam restrictionem & limitationem adhibuit. Nam lib. 4. contra Julian. cap. 2. de Corrept. & Gratia cap. 14. & de Praedestin. Sanctorum cap. 2. docet haec verba Apostoli esse intelligenda secundum distributionem accommodam, & non universaliter; ita quod Deus non velit salvare omnes absolute, sed quod velit salvare eos omnes qui salvantur. Sicut dicitur aliquis magister docere omnes pueros alicujus civitatis, non quod omnes addiscant, sed quia nullus nisi ab illo discit.*

Secunda restrictio ejusdem loci est, quod *omnes* sumatur quidem universaliter, sed universalitate quaedam incompleta, & pro generibus singulorum, non pro singulis generum. Sicut dicitur omne animal fuisse in arca Noe, quia ex omni genere animantium aliquod fuit. Et sicut Luca 11. Pharisei dicuntur decimare omne olus, quia ex omni genere herbarum solvebant decimas. Ita hunc locum Apostoli exponit idem Augustinus in Enchir. cap. 105. ubi ait: *Aut certe sic dictum est, qui omnes homines vult salvos fieri, non quod nullus hominum esset quem salvum fieri vellet, qui virtutes miraculorum facere noluisset, quos dicit aduros fuisse penitentiam, si fecisset. Sed ut per omnes homines omne genus humanum intelligamus, per quas omnes differentias distributum: Reges, privatos, nobiles, ignobiles, sublimes, humiles, doctos, indoctos, integri corporis, debiles, ingeniosos, tardos, des. fatuos, divites, pauperes, mediocres, mar. res, feminas, infantes, pueros, adolescentes, juvenes, seniores, senes, in linguis omnibus, in moribus omnibus, in artibus omnibus, in professionibus omnibus, in voluntatibus & conscientiarum varietate innumerabili constitutos. Et si quid aliud differentiarum est in hominibus. Eandem explicationem adhibet D. Gregorius in 1. Regum lib. 5. ubi ait: *Omnes quippe homines vult salvos fieri, quia de omni genere hominum eligit, quos ad gaudium aeternae salutis trahit.**

Tertia expositio Augustini est, quod Deus velit omnes homines salvos fieri, non formaliter, sed causaliter; quia facit sanctos velle & procurare omnium salutem: dixit enim Apostolus, *Pradicate Evangelium omni creaturae, docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.* Sicut Spiritus Sanctus postulare pro nobis dicitur, quatenus facit ut postulemus. Ita idem S. Doctor de Corrept. & Gratia cap. 15. *Cum ergo in explicationem verborum Pauli toties Augustinus incidit, & nunquam ea intellexerit universaliter de omnibus hominibus; ex illo loco Apostoli non licet inferre, dari in Deo voluntatem antecedentem de salute omnium hominum.*

Respondet Vasquez hic disp. 82. cap. 2. num. 12. Augustinum, locum illum Pauli, nullo ex illis tribus modis recte exposuisse. Idem dicit Petavius Tomo 1. lib. 10. cap. 3. ubi sic habet: *non quam variis modis locus iste vexatus sit ab iis qui contrarium sentiunt: tres quatuorve ex Augustino commemorati sunt a nobis, cum illius opinionem exponeremus, qui mihi quidem ad eludendum magis excogitati, quam certi ac solidi videri solent.*

Verum

Verum hac responsio non potest à temeritate A
 excusari. Primò, quia doctrina Augustini in ma-
 teria de Gratia & Prædestinatione non est do-
 ctina alicujus particularis Doctoris, sed totius
 Ecclesiæ, ut dicit Bellarminus, & fatetur ipse
 met Petavius Tomo I. lib. 9. cap. 6. his verbis:
 met Petavius Tomo I. lib. 9. cap. 6. his verbis:
 met Petavius Tomo I. lib. 9. cap. 6. his verbis:
 met Petavius Tomo I. lib. 9. cap. 6. his verbis:
 met Petavius Tomo I. lib. 9. cap. 6. his verbis:
 met Petavius Tomo I. lib. 9. cap. 6. his verbis:
 met Petavius Tomo I. lib. 9. cap. 6. his verbis:
 met Petavius Tomo I. lib. 9. cap. 6. his verbis:
 met Petavius Tomo I. lib. 9. cap. 6. his verbis:
 met Petavius Tomo I. lib. 9. cap. 6. his verbis:

Secundò ejusdem responsionis temeritas con-
 tinet ex eo, quòd non solum D. Thomas hic art.
 1. & 2. ad Timoth. 2. lect. 1. sed etiam plu-
 res alii sancti Patres & Ecclesiæ Doctores, eo-
 dem modo exponunt & intelligunt prædicta
 verba Apostoli. Inter quos præcipui sunt D.
 Gregorius supra relatus, S. Prosper in Epist. ad
 Rufinum, S. Fulgentius de Incarnatione & Gra-
 tia cap. 31. Author librorum hypognosticon, lib.
 6. sub finem, Lupus Servatus de tribus Quæst.
 qu. 2. de prædest. & denique Epistola synodalis
 Afrorum Episcoporum in Sardinia exulum, &
 acta Ecclesiæ Lugdunensis sub beato Remigio e-
 jus Archiepiscopo. Ex quibus omnibus satis
 constat, quantum illi duo Authores excefferint,
 dum illas Augustini expositiones, non rectas, &
 ad elucubrandum magis excogitatas, quam certas & so-
 lidas, appellarunt. Hæc ergo responsione rejectâ

Facile responderi potest cum Joanne à S.
 Thoma quòd expositiones Augustini non con-
 tradicunt Damasceno, sed utraque expositio in
 diverso sensu procedit: quia loquendo de vo-
 luntate antecedenti & inefficaci verum est,
 quòd vult omnes, nullo excepto, salvos esse.
 At verò loquendo de voluntate efficaci & con-
 sequenti etiam est verum, quòd non vult omnes
 de facto salvari, vult tamen ex omnibus ali-
 quos, & quòd nullus salvatur nisi per ejus vo-
 luntatem. Ecce qualiter verum verò tononant,
 nec Damasceno contradicit Augustinus, nec Da-
 mascenus Augustino. Unde S. Thomas in 1.
 dist. 46. qu. 1. art. 1. ad 1. secundum Damascenum
 (inquit) verbum Apostoli intelligitur de voluntate
 antecedente & non de consequente, sed secundum Au-
 gustinum intelligitur de consequente. Unde exponit e-
 um duplîter: uno modo ut sit distributio accommodata
 pro omnibus qui salvantur, alio modo ut sit distributio
 pro generibus singulorum &c. Et in 1. ad Timoth.
 cap. 2. lect. 1. ostendit nihil inter illas expositi-
 ones esse dissidiû, & Augustinianas optimè cum
 ea consistere quæ à S. Damasceno traditur. Fa-
 vèque ipsemet Augustinus in Enchiridio cap.
 103. ubi postquam duas priores expositiones
 tradidit, subdit: Quocumque alio modo id potest in-
 telligi, dummodo concedere non cogamur, aliquid o-
 mnipotenti voluisse fieri, factumque non esse.

Sed quæres, quid causæ sit cur idem S. Doctor
 locis citatis, Apostoli verba, de consequente po-
 titis & absoluta voluntate, quàm de conditio-
 nata & antecedente interpretetur.
 Respondeo ideo Augustinum locis citatis ver-
 ba illa Apostoli de consequente & absoluta vo-

luntate interpretari, quia ibi de Sanctorum præ-
 destinatione & vocatione Dei secundum propo-
 situm stabilienda agebat contra Pelagianos & Se-
 mipelagianos, qui ut refert Prosper in Epistola
 ad Augustinum statuebant Deum velle homi-
 num salutem, generali tantum, indifferetâ, & in-
 differenti voluntate: ita ut, quòd prædestinati
 potius quàm reprobi salvarentur, nullo modo
 in specialem Dei providentiam, & peculiarem
 quandam ipsius voluntatem, sed in humanam
 duntaxat refereretur. Unde Prosper epistola
 citatâ hæc scribit ad Augustinum: *Contrarium pu-
 tant Patrum opinioni, & ecclesiastico sensu, quidquid
 de vocatione Electorum secundum Dei propositum dis-
 putasti.* Unde ergo S. Doctor efficacem illam
 Dei voluntatem, quâ Deus prædestinatos certò
 ad salutem promovet, firmiter stabiliret, & a Pe-
 lagianorum & Semipelagianorum argumentis
 defenderet, verba illa Apostoli, *Deus vult omnes
 homines salvos fieri,* de efficaci voluntate, quâ di-
 vina prædestinatio continetur, exponebat; eaq;
 subinde non universaliter, sed per distributio-
 nem accommodam, aut pro generibus singulo-
 rum, non pro singulis generum, esse intelligen-
 da asserbat.

§. VI.

Diluuntur alia Argumenta Jansenii.

OBJicit secundo Jansenius plura Scripturæ te-
 stimonia, quibus videtur insinuari Christum
 non esse mortuum pro omnibus, nec suam pas-
 sionem & redemptionem pro omnium salute
 ordinasse. Præcipuus locus est ille qui habetur
 Matth. 26. ubi dicitur: *Hic est sanguis novi testa-
 menti, qui pro multis effundetur in remissionem pec-
 catorum.* Si pro multis (inquit) ergo non pro
 omnibus. Præterea Scriptura variis in locis asse-
 rit, quòd Christus non est mortuus pro impiis,
 quòd Deus non vult salvare infideles, nec pec-
 catores, &c.

Ad primùm locum respondeo, plures illi ad-
 hiberi explicationes. In primis aliqui dicunt,
 non esse extraneum in Scriptura, ut interdum
 per hoc nomen, *multi,* designentur omnes: hoc
 enim fundamentum habet in Apostolo, qui eo-
 dem termino utitur, ad probandum peccatum
 originale in omnes & singulos filios Adæ esse
 transfusum: dicit enim ad Rom. 5. *Sicut per in-
 obedientiam unius hominis peccatores constituti sunt
 multi: ita & per unius obedientiam justi constituuntur
 multi.*

Secundò dici potest, quòd interdum in Scri-
 ptura eventus rei futuræ exprimitur per mo-
 dum intentionis: quemadmodum cum dicitur,
 hoc factum est, ut impleveretur propheta: id est ita fa-
 ctum est, quòd sequatur inde impletas esse pro-
 phetias. Et in hoc sensu dici potest Christi san-
 guis pro multis tantum effusus, id est eo eventu,
 ut fructus ejus non in omnes, sed tantum in
 multos redundet; quia multi sunt, qui ex pro-
 pria malitia vel negligentia talem fructum im-
 pediunt.

Tertiò hic locus ab aliis ita explicari solet, ut
 Christi sanguis significetur effusus, pro multis,
 quoad efficaciam, & pro omnibus quantum ad
 sufficientiam. Unde D. Thomas super illum lo-
 cum Matthæi ait, *Sanguinem Christi fusum esse, &
 pro multis, & pro omnibus: quia si consideretur suffi-
 cientia ipse est propitiatio pro peccatis nostris, & non
 pro nostris tantum, sed pro totius mundi, sed si conside-*

remus efficaciam, effectum non habet, nisi in his qui salvantur, & hoc ex culpa hominum.

53. Ad alia loca Scripturæ, in quibus dicitur Christum non esse mortuum pro impiis, & nolle salvare infideles & peccatores: dicendum est, Scripturam in his locis non excludere à Christi redemptione, vel Dei benevolentia, personas illas substantialiter, quas contingit esse sub peccato, vel infidelitate; sed tantum exprimi in illis propositionibus conditionem, cum qua reduplicativè Deus non vult salutem in illis exequi: id est significari, Deum non velle salvare peccatores aut infideles, manentes in peccato aut infidelitate.

54. Ex quo intelliges verba Concilii Valentini 3. cap. 4. ubi dicitur: *Christus non est mortuus pro his, qui in impietate mortui erant ante passionem ejus: sensus enim est, illum non esse mortuum pro illis, eo fine ut jam postis in statu damnationis, post exitum hujus vitæ applicaretur eis sua redemptio: unde in illo Concilio citatur propheticum oraculum Osee, quo Christus dicitur inferni esse dominator, non liberator: non tamen dicitur in illo Concilio, quod illis, quos jam damnatos Christus reperit in inferis, non fuerit tempore vitæ illorum oblata Christi redemptio, & auxilia ad salutem sufficientia.*

55. Objicit tertio Jansenius quædam Augustini testimonia, quæ videntur favere hujus sententiæ. Nam Epistolæ 2. ad Evodium ait: *Non perit unus ex his pro quibus mortuus est Christus.* Et serm. 8. Natalis S. Vincentii: *Christus non perdit quos emittit sanguine.* Item sapiens repetit, illos esse tantum redemptos à Christo qui actu salvantur: Ergo ex Augustino Christus non est mortuus pro reprobis, sed tantum pro prædestinatis.

56. Respondeo quod quando D. Augustinus dicit, *neminem perire ex his pro quibus mortuus est Christus, aut illum neminem perdere ex his quos suo sanguine redemit, solum intendit, neminem perire, aut perdi à Christo, ex impotentia eos custodiendi & defendendi, vel ex defectu virtutis, ut enim ipsemet dicebat Joann. 10. Nemo rapit oves meas de manu mea. Non autem intendit, quod nemo pereat ex propria libertate, vel culpa: nam Joann. 17. dicit Christus, perisse aliquem eorum quos à Patre sibi datos acceperat, filium scilicet perditionis.*

57. Ad aliud, quod additur, dicendum est, quod hæc vox, *redimere*, duos habet sensus. In primis enim redimere significat sufficiens pretium pro libertate captivi offerre, cum voluntate sincera ut tale pretium illi applicetur. Secundò redimere idem significat quod actu liberare captivum à servitute. Quando ergo D. Augustinus dicit illos tantum esse redemptos à Christo qui actu salvantur, loquitur de redemptione non in primo, sed in secundo sensu, ut explicat D. Prosper in Respons. ad 1. objectionem Vincentianam, his verbis: *Cum propter unam omnium naturam, & unam omnium causam, à Domino nostro in veritate susceptam, rectè omnes dicantur redempti, & tamen non omnes à captivitate sint liberati, redemptionis proprietates penes illos est, qui non jam vasa diaboli, sed membra sunt Christi. Id est hi tantum dicuntur redempti, qui sunt iustificati, & à potestate diaboli liberati.*

58. Objicit insuper Jansenius: *Christus non oravit pro reprobis, sed solum pro prædestinatis: Ergo non pro illis, sed tantum pro istis mortuus est. Consequentia videtur legitima ex paritate*

A rationis, Antecedens verò probatur ex verbis illis Christi Joann. 17. *Non pro mundo rogo, sed pro his quos dedisti mihi, quæ S. Augustinus significat, ut ab illa oratione reprobos excludat. Similiter S. Thomas in cap. 17. Joann. lect. 2. hæc verba, Non pro mundo rogo, sic exponit, id est pro mundi dilectoribus. Unde idem S. Doctor 2. 2. qu. 21. art. 4. ad 2. ait, Christum non orasse pro omnibus crucifixoribus, neque etiam pro omnibus qui erant credituri in eum: Ergo Christus non oravit pro reprobis, sed solum pro prædestinatis.*

Respondeo primò, dato Antecedente, negando Consequentiam, nam ut rectè observavit Cardinalis Toletus super cap. 17. Joann. annot. 2. Christi oratio atque mors sic inter se comparantur, ut Christus animam agens pro iis omnibus sanguinem obtulerit pro quibus aliquando preces fuderit; non verò pro illis omnibus semper oravit, pro quibus erat moriturus: quia Christi sacrificium generale esse debuit, eosque complecti omnes quibus bene volebat; preces verò quandoque particulares esse potuerunt.

Respondeo secundò, negando Antecedens, ad cuius probationem dicendum, quod, quando Christus dicebat Joann. 17. *Non pro mundo rogo, solum declarare volebat se non orare pro mundo, seu pro mundi dilectoribus, ut interpretatur S. Thomas oratione illà peculiari, quam tunc Christus post cenam ultimam fundebat pro solis Apostolis; non autem quod nullo planè modo pro mundo & dilectoribus orare intendebat; nam ibidem versu 21. orat ut mundus credat in eum, & in cruce pendens pro crucifixoribus suis oravit, & verba illa, Pater ignosce illis, ad omnes tortores suos extendit, ut supra ex Augustino vidimus, unde, quando S. Thomas loco citato ex tertia parte ait, *Christum non orasse pro omnibus crucifixoribus suis, neque etiam pro omnibus qui erant credituri in eum, non intendit quod Christus nullo modo pro ipsis oraverit, sed solum quod pro ipsis non oraverit oratione absoletâ, & procedente ex voluntate consequenti, atque ut illis vitam æternam & mediâ efficaciter ad illam conducentiâ à Patre obtineret, sic enim oravit solum pro prædestinatis, Unde statim subdit Doctor sanctus: Sed pro his solum qui erant prædestinati, ut per ipsum vitam consequerentur æternam. Quibus verbis apertè declarat, se tantum illud genus orationis in Christo negasse pro crucifixoribus suis (inter quos plures erant reprobi) quam habuit pro Electis, pro quibus oravit ut infallibiliter vitam consequerentur æternam.**

ARTICULUS III.

E An Voluntas antecedens salvandi omnes homines, sit in Deo formaliter & propriè, vel solum eminenter & metaphoricè?

Hanc quæstionem movemus contra aliquos recentiores theologos, qui licet contra Jansenium doceant velle omnes homines salvos fieri, voluntate antecedenti; hanc tamen voluntatem asserunt non reperiri in Deo propriè & formaliter, sed metaphoricè tantum, vel eminenter, illamque non esse voluntatem beneplaciti, sed tantum signi. Ita Guillelmus Eltitus in 1. dist. 46. §. 3. & Basilius Legionensis in 1. part. questionis 6. scholasticæ capite 12. citans pro hac sententiâ Alexandrum, Bonaventuram, & Seco;

& Sorum. Huic etiam ut probabiliori ex Thom. Alti. v. d. ut Alvarez, Nazarius, Gonzales, Joannes S. Thoma, & Salmanticensis, hanc sententiam absolute rejiciunt, & voluntatem antecedentem salvandi omnes homines, esse in Deo propriè & formaliter, & non solum eminenter, ut metaphoricè, arbitratur. Unde sic

S. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

Deo igitur, voluntatem antecedentem, quæ Deus vult omnes homines salvos fieri, proprie & formaliter, & non tantum metaphoricè, benevolentem, in Deo reperiri.

Probatur primò: Si voluntas antecedens, quæ Deus vult omnes homines salvos fieri, non esset in Deo formaliter & propriè, sed metaphoricè tantum, vel eminenter, non esset voluntas benevolentis, sed tantum signi: At hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris patet, nam ut ait S. Thomas hic art. 11. *Voluntas propriè dicta vocatur voluntas benevolentis, voluntas autem metaphoricè dicta est voluntas signi.* Minor verò suadet ex eodem S. Doctore in 1. ad Timoth. cap. 2. le. 1. ubi verba illa Apostoli, *Vult omnes homines salvos fieri*, exponens, hanc voluntatem reducit ad voluntatem benevolentis. Id etiam expressè docet

qu. 23. de Verit. art. 3. his verbis: *Voluntas de Deo proprie dicitur, & hæc est voluntas benevolentis, quæ per antecedentem & consequentem distinguitur.* Et in 1. dist. 47. qu. 1. art. 2. *Possumus (inquit) loqui de voluntate benevolentis, vel signi, & de voluntate benevolentis, vel consequente, vel antecedente.* Ergo juxta S. Thomam voluntas antecedens de salute omnium hominum, ad voluntatem benevolentis referretur, subindè que reperitur in Deo propriè & formaliter, & non solum metaphoricè & eminenter. Idque exempla judicis & mercatoris quibusidem S. Doctor ad explicandum voluntatem antecedentem de salute omnium hominum, locis supra art. 1. citatis utitur, aptè declarat. Non enim metaphoricè tantum, & impropiè, sed verè & realiter, pius & justus judex vult homicidam vivere, nisi aliunde graviores obstarènt considerationes; pax scilicet & tranquillitas reipublicæ, conservatio justitiæ &c. Similiter etiam quis dicat mercatorem imminente tempestate, non velle propriè & formaliter, sed metaphoricè tantum & impropiè conservare mercem, quamvis voluntate condita natà, nempe si non immineret naufragium, & non esset vitæ periculum?

Probatur secundò ratione quam indicat idem S. Doctor 1. ad Timoth. 2. le. 3. explicans illum locum Apostoli, *Qui vult omnes homines salvos fieri*: ubi docet quòd sicut conservatio mercium, secundum se considerata, est bona & volubilis à mercatore; quamvis si consideretur ut causa naufragii, & ut ex illa sequitur submersio navis, non sit bona, nec ab ipso volubilis: ita in Deo salus omnium hominum secundum se, seu absolute considerata, habet rationem volubilis, quamvis si consideretur bonum divine justitiæ, & quòd peccata puniantur, non sit bona, nec volubilis. Unde sic licet argueretur. Illud terminat actum voluntatis divine, & est ab ipsa formaliter volutum, & non tantum metaphoricè, quod secundum se est bonum & volubile. At salus omnium hominum, secundum se considerata, est bona, &

volubilis; cum ut sic non consideretur ut impeditiva majoris boni: pulchritudinis scilicet universi, & manifestationis divine justitiæ erga reprobos, & misericordie erga electos: Ergo est à Deo volita propriè & formaliter, & non solum metaphoricè vel eminenter.

Tertiò suadet conclusio Deus vult formaliter, voluntate antecedenti, conversionem omnium peccatorum; cum illos in Scriptura invitet, & hortetur ad poenitentiam, & cum asserat Petri 1. se nolle aliquem perire, sed omnes ad poenitentiam reverti: Ergo similiter vult eadem voluntate antecedenti illorum salutem. Consequenter est evidens, ille enim qui vult medium ordinatum ad aliquem finem, à fortiori censetur velle ipsum finem, eodem saltè modo quo vult medium ad illum conducens unde cum poenitentia, & conversio peccatoris, sit medium conducens ad salutem aternam; si Deus habet voluntatem veram & sinceram de conversione omnium peccatorum, verè etiam & sincerè voluntate antecedenti vult illorum salutem.

Quartò probatur conclusio. Volitio libera quæ nunquam impletur, non ex impotentia agentis, sed in ipsius libera voluntate, & ex meritis objecti, nullam imperfectionem Deo repugnantem involvit: Ergo licet voluntas antecedens, quæ Deus vult omnes homines salvos fieri, sit inefficax ex ipsius volentis libera dispositione, & ex meritis ipsius objecti secundum se considerati, & ut præcendit à circumstantiis & conditionibus individualibus, admitti tamen debet ut formaliter & propriè existens in Deo, & non solum metaphoricè, vel eminenter.

Quod magis urgetur. In Deo dantur volitiones liberæ, subjektivè absolutæ, & conditionatæ objectivè, de conditione nunquam implenda, ut ostendimus Tract. præcedenti disp. 5. art. 1. constatque ex illis verbis Matth. 11. *Va tibi Corozaim, va tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes quæ factæ sunt in te, olim in cilicio & cinere poenitentiam egissent.* Ubi poenitentia Tyrionum prænuntiatur futura, & consequenter volita à Deo, sub conditione signorum & miraculorum Christi, quæ conditio apud Tyrios purificata non fuit, cum nunquam apud illos prædicta signa patrata fuerint: At volitiones istæ nunquam implentur, ex defectu conditionis; Ergo dantur absque imperfectione, formaliter in Deo volitiones liberæ, inefficaces, & nunquam implendæ; quare licet voluntas antecedens de salute omnium hominum sit inefficax, ex libera ipsius volentis dispositione, & nunquam impletur, non tamen propterea negari debet, reperiri in Deo formaliter. Unde D. Thomas in 1. dist. 46. quæst. 1. art. 1. ad 2. *Voluntas antecedens potest dici conditionata, nec tamen est imperfectio ex parte voluntatis divine, sed ex parte voliti quæ non accipitur cum omnibus circumstantiis quæ exiguantur ad rectum ordinem in salutem.*

Denique potest suaderi conclusio hæc ratione. Sicut volitio efficax mediourum efficacium, supponit necessariò efficacem finis intentionem; ita volitio mediourum tantum sufficientium, necessariò præsupponit inefficacem saltè finis volitionem. Sed voluntas antecedens terminatur ad auxilia sufficientia ad salutem, eaq; saltè præparata disponit: Ergo necessariò supponit, vel includit volitionem saltè inefficacem nostræ salutis, in Deo formaliter existentem. Minor constabit ex dicendis art. 5. Major verò facillè suadetur:

Tum quia velle media, & non ex amore finis, est præter intentionem, & veluti à casu operari, quod perfectissimo agenti repugnat. Tum etiam, quia electio & intentio sic comparantur in ordine appetibili, sicut assensus conclusionis & assensus præmissarum in ordine speculabili: Sed assensus conclusionis necessariò oritur ex assensu præmissarum: Ergo electio mediè necessariò præsupponit intentionem finis.

67. Dices, sufficere quòd volitio mediè procedat ex volitione finis virtuali, non autem requiri quòd formalem finis volitione supponat; & sic volitio mediè & auxiliorum sufficientium, supponere quidem voluntatem antecedentem salutis hominum, virtualiter, vel eminenter, non tamen formaliter in Deo existentem.
68. Sed contrà primò: Volitio virtualis finis est volitio illius quatenus continentur in mediè: Sed ex illa, prout sic, nequit oriri mediè sufficientium volitio: Ergo nequit procedere ex volitione virtuali finis. Major constat, Minor probatur. Volitio finis ut in mediè contenti, est volitio ejus prout terminata ad mediè: Sed volitio mediè nequit oriri ex eorundem volitione, aliàs à seipsa procederet, & à se causaretur, & se ipsam præsupponeret. Ergo nequit oriri ex virtuali volitione finis.
69. Secundo, Volitio efficax mediè efficacis, oriri nequit ex efficaci volitione virtuali finis, sed necessariò præsupponit efficacem volitionem formalem finis, ut demonstrant Thomistæ in Tractatu de Prædestinatione, & ex hoc probant prædestinationem non supponere præscientiam meritòrum, ut ibidem ostendimus. Ergo nec volitio mediè sufficientium oriri potest ex virtuali volitione finis, sed formalem necessariò præsupponit.

S. II.

Solvuntur Objectiones.

70. **O**bjicies primò. D. Chryostomus homil. 1. in Epist. ad Ephes. dicit quòd Deus valde cupit, valde desiderat nostram salutem. At desiderium non est in Deo propriè & formaliter, sed impropriè tantum & metaphoricè, ut infra *diff. 6. art. 2.* ostendimus: Ergo nec voluntas antecedens de salute omnium hominum.
71. Sed facilè respondetur, Chryostomum ibi usurpare nomè desiderii latè, & in ampla quadam significatione, quatenus ferventissimus amor alicujus rei, etiam præsentis & possessæ, desiderii ejus interdum appellatur. Unde de Angelis beatis, qui continuò Deum contemplantur & vident, dicitur 1. Petri 1. *In quem desiderant Angeli prospicere.* ut ergo Chryostomus significaret esse in Deo ardentissimum nostræ salutis amorem, & veram ac sinceram voluntatem salvandi homines, eam desiderium appellavit.
72. **O**bjicies secundo. Nulla voluntas inefficax potest esse propriè & formaliter in Deo: Sed voluntas antecedens salvandi omnes homines est inefficax in reprobis, ut constat. Ergo non est in Deo formaliter, sed tantum metaphoricè; nec est voluntas beneplaciti, sed signi. Minor patet, Major probatur primò: quia omnis voluntas Dei secundò in Scripturam esse efficacem, & semper implètur: dicitur enim *Isaiaz 46. Omnis voluntas mea fiet.* Et *Ps. 134. Omnia quecumque voluit Dominus, fecit.* Secundo probatur: Omnis voluntas inefficax, & carens effectu, dicitur imperfecta: Ergo non est in Deo formaliter.
73. **R**espondeo negando Majorem, ad cuius pri-

am probationem dicendum est, illa testimonio Scripturæ & similia, intelligenda esse de voluntate Dei simpliciter, qualis est sola voluntas consequens, ut docet S. Thomas hic *art. 6. ad 1.* non verò de omni voluntate Dei, quæcumque illa sit: nam ex eadem Scriptura colligitur datio Deo aliquam voluntatem, quæ non impletur, juxta illud *Matth. 23. Jerusalem, Jerusalem, quæ occidis Prophetas, &c. quoties volui congregare filios tuos, & noluisti, &c.* Secundo dici potest quòd omnis voluntas Dei fiet, quia à nullo impeditur, nec est aliquid quod resistere valet, sed si aliquid non impletur, est quia hoc ipsum est volitum ab eo, & sic sive aliquid fiat, sive non, totum est ex ejus voluntate: cum quo tamen stat, quòd in ordine ad effectum qui interdum non ponitur in re, dicitur inefficax. Unde ad secundam probationem ejusdem Majoris, dicendum est, dupliciter voluntatem aliquam dici posse inefficacem: primò ex aliquo impedimento extrinseco, vincenè aut retardante efficaciam ipsius; secundò ex propria ordinatione & providentia ipsius volentis. Voluntas inefficax primo modo, est imperfecta, & non potest esse in Deo, non tamen si sit inefficax solùm secundo modo: quòd patet voluntas antecedens quam Deus habet de salute omnium hominum, est inefficax, quia ex propria ordinatione & providentia sua, Deus vult quòd careat effectu, & sit inefficax. Hoc enim pertinet ad universalem provitorem, ita ordinare omnia ad suos fines, ut periret quòd aliqua frustrerent suo effectu, & talem finem non consequantur; quia nisi frustrarentur, sequerentur majora inconvenientia. Ut patet in ordinematurali, in quo Deus ordinat corruptionem & destructionem quorundam individuum, ad conservationem alicujus speciei: v. g. quòd leo devoret agnum, ad conservandam speciem leonis, &c. Ita similiter in ordine supernaturali, Deus tanquam universalis provitor, providere debet per voluntatem antecedentem, quòd omnes homines sint capaces beatitudinis, quòd tendant quantum est de se in illam, & debet illa præparare per talem voluntatem mediè & auxilia sufficientia ad illam consequendam. Ut tamen locus detur mutabilitati, contingentiæ, & infirmitati liberi arbitrii, & ut manifestetur pulchritudo suæ justitiæ erga aliquos, & splendor suæ misericordiæ erga alios, debet per voluntatem consequentem, non velle efficaciter salutem aliquorum, eisque denegare mediè efficaciam ad illam consequendam.

Objicies tertio: Si daretur in Deo voluntas antecedens salvandi omnes homines, vel illa terminaretur ad salutem illorum ut futuram, vel solùm ut merè possibilem; Primum dici nequit, cum salus reprobòrum revera futura non sit; de illa enim nunquam verificabitur quòd de facto sit. Nec secundum, quia ut supra ostendimus, Deus non vult nec amat ea quæ sunt in statu merè possibilitatis: Ergo talis voluntas non datur in Deo.

Respondeo voluntatem illam terminari ad gloriam & salutem reprobòrum, non ut pure possibilem, sed ut futuram, non quidem futuri-tione completà & perfectà, sed imperfectà & inchoatà, Pro cuius intelligentia

Notandum primò: Futuritionem rerum à causis desumi, non ut præcisè in actu primo consideratis, à quibus prout sic possibilitas desumitur, sed ut determinatis ad dandam illis existentiam.

Notandum secundò: Duplicem esse posse determinationem causarum: unam perfectam & completam, alteram imperfectam & inchoatam. Illa in causis secundis invenitur, ut præveneris aut præveneris auxilio efficaci, & in prima causa, tempore voluntate divina, determinata decreto efficaci. Secunda verò invenitur in causis secundis, ut in auxiliis sufficientibus. & in causa prima ut per actum liberam inefficacem, objectum amare. Cum ergo ista determinatio ad salutem omnium hominum, non sit à causa prima & secundum omnino indifferens, sed ut patet aliquo modo determinata, consequens quod ab illis, prout sic desumi possit denominatur, non parè possibilis, sed aliquis futurius rei volitæ, licet quia talis determinatio non est efficaci & completa, neque ab illis, prout in hoc statu, perfecta rerum futurius denominatur. Gloria ergo reprobatorum, ex vi voluntatis Dei antecedentis, est imperfecta & inchoativa futura, quia per talem actum divina voluntas quodammodo ad illius existentiam afficitur, & ex illi intentione oriuntur media sufficientia, quibus voluntas hominum aliquo modo ad illam manet determinata licet quia hæc determinatio, tã in causa prima, quã in secunda, efficaci & perfecta non est; non sit perfectè & completè futura; unde gloria terminat prædictam voluntatem, ut inchoativè futura. Ex quo non licet inferre, reprobos de facto esse glorificandos; quia licet de eo quod est perfectè & completè futurum, sit aliquando verum quod de facto sit, de illo tamen quod imperfectè solum & inchoativè futurum est, necessarium non est, quod verificetur aliquando esse presens; juxta illud Aristot. 2. de Generatione text. 64. *Futurus quis incedere, non inceder.*

In illis, Auxilia sufficientia orta ex illa voluntate salvandi omnes homines, relinquunt voluntatem hominis indifferentem, ut assequatur, vel non assequatur salutem. Ergo licet ex vi illorum, & consequenter ex vi voluntatis antecedentis ex qua originantur, reddatur gloria proximè possibilis, non tamen constituitur aliqua ratio futura. Patet Consequencia: nam futurius rei futuri nequit à causis omnino indifferentibus ad hoc ut sit vel non sit.

Respondeo distinguendo Antecedens: Auxilia sufficientia relinquunt voluntatè indifferentem, indifferentiã efficientiã actus perfecti, & assensionis se ad actus, concedo Antecedens: quoad inclinationem, nego Antecedens. Licet enim auxiliis sufficientibus non applicet voluntatem ad actum perfectum, ad quem ex natura sua ordinatur, illam tamen applicat ad actus imperfectos, qui voluntatem præparant, disponunt, & inclinant ad perfectiores; ut docent communiter Thomistæ in Tractatu de auxiliis. Unde licet ratione illius actus perfectus, & salutis æternæ, non reddantur perfectè & completè futura, bene tamen inchoativè & imperfectè.

Objicies quartò: Voluntas antecedens de salute omnium hominum, non est vera & sincera voluntas, sed fictitia & simulatoria: Ergo non est in Deo propriè, sed tantum metaphoricè. Consequencia patet, Antecedens probatur primò ex D. Thoma qui hic art. 6. ad 1. & 3. p. quest. 2. r. art. 4. in corp. loquens de voluntate illa antecedente, dicit quod illa magis est appellanda velleitas, quam absoluta voluntas.

Secundò, Deus antecedenter ad prævisã de-

A merita vult aliquos reprobare, reprobatione negativã, id est illis denegare gloriam ut beneficium indebitum; & post prævisã demerita, illos reprobat, reprobatione positivã, quæ non solum importat denegationem gloriæ, sed etiam inflictionem pœnæ, ut ostendemus in Tractatu de Prædestinatione. At hæc voluntas, seu reprobatio negativã, non videtur posse coherere cum vera & sincera voluntate salvandi omnes, sed illi opponi & contrariari. Ergo idem quod prius.

Tertiò, si esset in manu & potestate mercatoris, evitare aut vincere tempestatem, & conservare merces, quis diceret illum habere veram & sinceram voluntatem de earum conservatione, si postmodum imminente tempestate, eam non vitaret & vinceret? Cum ergo Deus habeat in thesauris suæ omnipotentis mediæ efficacis quibus potest omnes homines salvos facere, non videtur habere veram & sinceram voluntatem salvandi reprobos, quibus talia media denegat, & confert vel offert solum sufficientia.

Respondeo negando Antecedens, ad cujus primam probationem dicendum est, quod licet D. Thomas interdum voluntatem antecedentem de salute omnium hominum, velleitatem appelleret, per hoc tamen non intendit docere, illam non esse voluntatem de facto, aut non esse formaliter in Deo, sed solum illam non esse voluntatem simpliciter, sed secundum quid, quatenus attingit objectum secundum se, & præcisum à circumstantiis. Sic enim clarè se explicat hic art. 6. ad 1. his verbis: *Neque tamen id quod antecedenter volumus, simpliciter volumus, sed secundum quid; quia voluntas comparatur ad res secundum quod in seipsis sunt, in seipsis autem sunt in particulari, unde simpliciter volumus aliquid, secundum quod volumus illud, consideratis omnibus circumstantiis particularibus, quod est consequenter velle: unde potest dici quod iudex justus simpliciter vult homicidam suspendi, sed secundum quid vellet eum vivere, scilicet in quantum est homo, unde magis potest dici vellet eum, quam absolutè voluntas.*

Addo quod, voluntas Dei antecedens de salute omnium hominum, est conditionata: voluntas autem conditionata, comparativè ad absolutam, velleitas appellari solet, ut docet S. Thomas in 4. dist. 17. quest. 2. art. 1. ad 3. his verbis: *Quamvis voluntas completa non possit esse de impossibili, tamen voluntas conditionata, quæ & VELLEITAS dicitur, potest esse de impossibilibus.* Quibus verbis aperte declarat, voluntatem inefficacem & conditionatam, quamvis sit vera & sincera voluntas, posse tamen dici velleitatem ad distinctionem voluntatis absolutæ & efficaci.

Ad secundam probationem ejusdem Antecedentis, respondeo voluntatem antecedentem quam Deus habet salvandi omnes homines, non contrariari reprobationi negativæ, nec positivæ; seu voluntati quam Deus habet aliquos excludendi à gloria ut beneficio indebito, vel illos in pœnam peccatorum, æternis suppliciis deputandi. Quia prima voluntas nascitur ex se, & ex præcisã ratione bonitatis divinæ. Secunda verò (saltem quantum ad reprobationem positivam) nascitur ex nobis, & ex ostensione divinæ justitiæ. Nam ut eleganter dicit Tertullianus lib. 1. contra Marcionem: *Deus est seipso bonus, ex nobis justus: prior est bonitas secundum naturam, posterior severitas secundum causam &c.*

Disp. 5.
Art. 2.

79.

80.

81.

Ad

in Bibli...

82. Ad tertiam probationem, concessio Antecedente, neganda est Consequentia & paritas. Ratio discriminis est, quia mercator est aliqua persona particularis, quæ solum intendit bonum particulare & utile, non verò bonum commune & generale totius universi; unde si ille posset adhibere media efficacia ad conservationem mercium, imminente tempestate, & ea tamen respueret, vel negligeret, non conferret habere voluntatem veram & sinceram de illarum conservatione. Deus autem est causa generalis, & universalis provisor, qui non solum debet intendere & procurare bonum particulare aliquorum hominum, sed etiam bonum generale totius universi, & permittere quòd aliqua creatura deficiat, & frustreretur suo fine: quare, licet non conferat omnibus media efficacia ad salutem, habet tamen veram & sinceram voluntatem illos salvandi, quamvis inefficacem & conditionatam, modo infra explicando.

83. Obijcies ultimò: Voluntas signi non est formaliter in Deo, sed solum metaphoricè: Atqui voluntas antecedens salvandi omnes homines, est voluntas signi: Ergo non est in Deo formaliter. Major constat ex supra dictis. Minor probatur ex D. Thoma opusculo de Præscientia & Prædestinatione cap. 6. ubi ait: *Deus dicitur velle aliquid dupliciter: uno modo proprie, & sic dicitur velle aliquid cuius voluntas vera in eo est, quod sibi complacet, & hoc dicitur voluntas beneplaciti, quæ semper in omnibus infallibiliter impletur, & de hac loquitur Scriptura Isaiæ 46. Omnis voluntas mea fiet. Alio modo dicitur velle aliquid metaphoricè, id est per similitudinem, eo quòd ad modum volentis se habet, in quantum præcipit, consulit, prohibet, vel permittit aliquid; & hæc dicitur voluntas signi, quæ non semper impletur, de qua dicit Apostolus I. ad Timot. 2. qui vult omnes homines salvos fieri, cum tamen omnes salvi non sunt, sed multi damnantur.*

84. Respondeo concessa Majori, negando Minorem; ad cuius probationem in primis dico opusculum illud non esse D. Thoma: quod mihi suadent tria. Primum est, illud inter alia opuscula non inveniri. Secundum, in Romana editione, quæ aliis est præferenda, tale opusculum in illius operibus non haberi. Tertium, quia D. Thomas sibi manifestè contradiceret, cum a-pertissimè doceat locis supra relatis, voluntatem de salute omnium hominum, non esse voluntatem signi, sed beneplaciti.

85. Secundò responderi potest, talem voluntatem referri posse, vel ad voluntatem signi, vel ad voluntatem beneplaciti, secundum diversas considerationes. Prout enim denotat actum divinæ voluntatis formaliter in Deo existentem, voluntas beneplaciti dicitur: quatenus verò aliquo signo exteriori manifestatur, voluntas signi appellatur: ut explicat S. Doctor super caput 1. Epist. ad Timot. lect. 1. his verbis: *Velle ponitur quandoque pro voluntate beneplaciti, quandoque pro voluntate signi. Pro voluntate signi vult salvare omnes, quia omnibus proposuit salutis præcepta, consilia, & remedia. Pro voluntate beneplaciti sic exponi potest quatuor modis &c.* Unde quando S. Thomas in prædicto opusculo de Præscientia & Prædestinatione avertit quòd voluntas illa, quæ Deus vult omnes homines salvos fieri, est voluntas signi, per hoc non excludit, quin sit etiam voluntas beneplaciti: nihil enim prohibet (ut supra ex eodem sancto Doctore ostendimus) de eodem secundum diversas considerationes, esse voluntatem beneplaciti & signi.Art. 1.
§. 3.

ARTICULUS IV.

*An voluntas antecedens salvandi omnes homines sit conditionata, & expectans consensum & determinationem voluntatis humanae?***P**artem affirmativam tenent communiter Recentiores cum Molina, asserentes voluntatem Dei antecedentem, dici conditionatam, eò quòd dependeat à consensu liberi arbitrii, tanquam à conditione quam expectat, & ex cuius defectu redditur inefficax, ac frustratur suo effectu.**B** Addunt aliqui, quòd si Deus voluntate absolute & per se efficaci vellet salvare homines, eorum libertas destrueretur, quia ex illa indicitur necessitas antecedens, libertati contraria, unde Petavius Tomo 1. libro 10. cap. 3. docet, Deum erga Omnes homines quòdam voluntatis pro-pensione ferri, ut eos salvos ac beatos velit, & quidem efficaci quantum est ex se, non autem absolute & conditionis expectæ voluntate, sed ad talem conditionem implicata, si & ipsi consentire voluerint.**C** Hæc tamen sententia, & hic modus explicandi voluntatem antecedentem, displicet omnibus D. Augustini & S. Thoma Discipulis, qui cum utroque sancto Doctore constantissimè asserunt, voluntatem Dei esse de se efficacem; illamque non expectare, sed causare contentum & determinationem liberi arbitrii creati, ut sese ostendimus disputatione sequenti, ubi agemus de divinorum decretorum efficacia & causalitate.

§. I.

*Conclusio negativa statuitur, & variis authoritatibus & rationibus suadetur.***D**ico igitur, Voluntatem antecedentem salvandi omnes homines, non dici conditionatam, ex eo quòd pendeat à consensu voluntatis humanæ, tanquam à conditione quam supponat, vel expectet à libero arbitrio: Sed quia importat actum conditionatum, quo Deus vellet salutem omnium hominum, nisi hoc repugnaret ordini suæ providentiæ, & nisi ex hoc impediretur bonum universale suæ iustitiæ, & manifestatio suorum attributorum.**E** Conclusio sic explicata probatur primò ex D. Thoma supra relato in 1. dist. 46. quart. 1. art. 1. ad 2. ubi ait: *Voluntas antecedens potest dici conditionata, nec tamen est imperfectio ex parte voluntatis divinæ, sed ex parte volentis, quòd non accipitur cum omnibus circumstantiis, quæ exiguntur ad rectum ordinem in salutem.* Quibus verbis aperte docet voluntatem antecedentem non dici conditionatam, eò quòd pendeat tanquam à conditione, à consensu & determinatione liberi arbitrii, ut asserunt Recentiores, sed ex eo quòd attingat illum objectum, scilicet salutem hominum, ut præcisam à circumstantiis particularibus: manifestatio scilicet suæ iustitiæ, pulchritudine universi &c. quia illam vellet, nisi tales considerationes obstant. Idem docet in 1. ad Timotheum cap. 2. lect. 1.

Probatur secundò conclusio ex Augustino 4. contra

probatur ex verbis Petri Diaconi, & Magistri A sententiarum supra relatis: ait enim Magister, quod occasione horum verborum Apostoli, multi à veritate devierunt; dicentes Deum multa fieri velle que non sunt. Idem colligitur ex Augustino in Enchiridio cap. 103. ubi postquam prædicta Apostoli verba exposuit secundum distributionem accommodam, vel incompletam, addit: Illa quocumque alio modo intelligi posse, dum tamen credere non cogamur, aliquid omnipotentem Deum voluisse fieri, factumque non esse. Item beatus Remigius loco supra citato ait, hanc sententiam Apostoli, Deus vult omnes homines salvos fieri, fideliter posse recipi, si hanc voluntatem bonitatis sua erga salutem hominum, non credatur humanam obistente voluntate implere non posse. Et addit: Quid ergo restat, nisi ut ille qui omnia quocumque voluit, fecit, ideo hoc non faciat, quia noluit, non quia non possit? quia sicut vere omnia que voluit, fecit, ita vere noluit que non fecit: quos ergo voluit salvare salvavit, quia omnia quocumque voluit, fecit. Denique Lupus Servatus de tribus questionibus quas, 2. de Prædestinatione, sic habet: Quod venerabilis Paulus ait, qui vult omnes homines salvos fieri, non sic accipiendum est, quasi cum Deus velit generaliter omnes fieri salvos, quibusdam impediens impotentissimis, non valeat omnipotentissimus implere quod velit; sed ita potius, quod illis sive volentibus sive nolentibus (nam plures in infanti aetate baptizati, horum non habentes discrimen, mox vitâ excedentes transferuntur ad gloriam) salventur omnes, quoscumque ille salvare voluerit.

23. Quarto probatur conclusio. Deus ut supremus Dominus gloriæ, ante prævisa hominum merita & demerita elegit efficaciter quosdam ad gloriam, & voluit alios efficaciter excludere ab illa ut beneficio indebito, ut ostendimus in Tractatu de Prædestinatione, constatque ex illis verbis dictum est: Iacob dixi, Esau autem odio habui. Ac cum voluntate efficaci excludendi reprobos à gloria ante prævisa eorum demerita, non est compatibilis voluntas conditionata conferendi illis gloriam, sub conditione quod per ipsos non steterit, ut de se est manifestum: Ergo voluntas antecedens non habet pro objecto gloriam, ut futuram sub conditione quod homines velint, aut per ipsos non steterit.

24. Quinto suadetur conclusio. Decretum conditionatum, seipso producit effectum, per hoc præcisè quod purificetur conditio: Sed voluntas antecedens salvandi omnes homines, etiam si poneretur conditio, nempe humana volitio, aut non resistens liberi arbitrio, non haberet effectum seipsam, absque adjuncta efficaci voluntate Dei: Ergo non terminatur ad gloriam sub prædicta conditione futuram. Major constat, Minor verò in qua est difficultas probatur primò: quia ut expresse docet S. Thomas 1. ad Annibaldum dist. 46. quest. unica art. 2. ad 2. voluntas antecedens non habet effectum, nisi voluntas consequens adjungatur. Secundò, quia aliàs totum prædestinationis negotium, in purificatione illius conditionis consisteret, & consequenter, per hoc præcisè quod homines, per liberum voluntatis consensum, intelligerentur determinare voluntatem illam antecedentem & conditionatam, prædestinati intelligerentur, & à reprobis differerent; & sic prædestinatus seipsum à reprobo disterneret, contra illud Pauli: Quis enim te discernit? Item prædestinatio electorum non esset

providentia specialis ordinis supernaturalis, sed ad generalem, per quam Deus omnes homines ad finem supernaturalem elevavit, & media sufficientia ad illum consequendum præparavit, reduceretur: quæ falsa sunt & erroneæ, ut in Tractatu de Prædestinatione constabit.

Denique probatur conclusio: Cum homines non possint velle salutem, nisi Deus velit eos velle, & nisi in eis operetur ipsum velle, ut docet Apostolus ad Philipenses 2. & Augustinus in Solil. cap. 24. dicens: *Non esse quod hominem est non possum, nisi tu velis.* implicat quod in Deo sit decretum, aut volitio salvandi homines, dependens tanquam à conditione, à consensu & volitione hominum, illamque ab humana voluntate expectans. Unde Ecclesia Lugdunensis in libro de Defensione veritatis sacre Scripturæ: *Certe illud in hac questione manifestum est, quod etiam si generaliter & indifferenter, omnes homines Deus vult salvos fieri, in aliorum tamen cordibus, benignitatem misericordiam suam, ipse operatur eandem voluntatem suam, ut & ipsi salvari velint, & salventur: qualibus & Apostolus dicit cum timore & tremore vestram salutem operamini, Deus est enim qui operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate. In aliorum autem cordibus, severitate iusti & occulti iudicii sui, non operatur hanc salutarem voluntatem, sed dimittit eos in suo arbitrio, ut qui noluerunt credere, iusti à volitione damnentur.*

§. II.

Præcipuum Adversariorum fundamentum convellitur.

Contra istam conclusionem obijciunt Adversarii: Deus non salvat homines nisi velint, & sua gratia & vocationi liberè consentiant: juxta illud Augustini: *Qui creavit te sine te, non salvavit te sine te.* Ergo voluntas salvandi omnes homines dependet à volitione liberi arbitrii, tanquam à conditione quam Deus à voluntate humana expectat, Quod potest confirmari ex verbis Ambrosii, qui exponens hunc locum Apostoli, *Deus vult omnes homines salvos fieri, ait: Deus vult omnes homines salvos fieri, si accedant ad ipsum: non enim sic vult salvare, quod nolentes salventur, sed vult salvare si ipsi velint.*

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam. Licet enim Deus non salvet homines, nisi volentes, & sua vocationi liberè consentientes, hanc tamen liberam volitionem & consensum non expectat, nec emandicat, ut ita loquar, ab humana voluntate, sed illum intus in corde hominis per suam gratiam in prædestinatis infallibiliter operatur, applicando voluntatem illorum ad liberè consentiendum gratiæ vocanti & moraliter excitanti. Quare diligenter observandum est, quod quando dicimus, voluntatem quam Deus habet salvandi homines, non dependere tanquam à conditione, à consensu seu volitione hominis, per hoc non intendimus negare liberam hominis arbitrium Deo consentire, & liberè cooperari ad suam justificationem & salutem (hoc enim de fide certum est, & definitum in Tridentino contra impium Lutherum, dicentem in justificatione liberum arbitrium non cooperari Deo moventi & excitanti, sed merè passivè se habere, recipiendo motum à solo Deo productum) sed solum

contendimus, Deum talem consensum ab humana voluntate non expectare, vel supponere, sed illum per suam gratiam præparantem & applicantem, intus in corde hominis efficere, ut clare explicat & docet August Epistola 107. ubi sic habet: *Quapropter ut in Deum credamus & per vim eius, non volentis, neque currentis, sed in Deum non quia velle non debemus, & currere, sed quia ipse in nobis, & velle operatur & currere.* Et de dono petsever. cap. 17. *Nos ergo volumus, sed Deus non operatur & velle: nos ergo operamur, sed Deus in nobis operatur & operari pro bona voluntate: hoc nobis expedit & credere, & dicere: hoc est pium & rectum, ut sit humilis & submissa confessio, & detur tamen Deo. Idem eleganter docet Fulgentius de Incarnatione & gratia cap. 29. cuius verba relictimus Tractatu præcedenti disp. 6. art. 6. §. 6. ubi videtur postulare. Ex quibus patet responsio ad locum Ambrosii: ibi enim solum intendit explicare consensum & cooperationem liberi arbitrii, concurrentis ad justificationem, & salutem hominum, & solum vult declarare quod Deus salvat homines, non contradicentibus ipsis, neque coactis; ut constat ex illis verbis: *Non enim sic vult salvare, quod nolentes salventur.* Unde quando addit, quod *Deus vult salvare homines, si ipsi velint, non intendit quod Deus expectet voluntates hominum, ut dicebant olim Semipelagianis; sed quod vult illos salvare si velint, non coactè, sed liberè, & spontaneè: ut enim ait Augustinus libro 1. ad Bonifacium cap. 19. Deus vult intus in ipsis hominum cordibus operari, non ut homines, quod fieri non potest, nolentes credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant.**

ARTICULUS V.

An per voluntatem antecedentem præparentur homini in statu naturæ lapsæ, media, seu auxilia ad salutem sufficientia?

§. I.

Proponitur Status questionis, & pars affirmativa, eligitur.

A Gimus hic solum de Præparatione auxiliorum sufficientium, non autem de actuali collatione, & intrinsicæ receptione illorum (de hoc enim in Tractatu de Prædestinatione dicemus) & solum inquirimus, an sicut medicus qui aperit apothecam, omne remedium genus pro infirmis continentem, & omnibus patientem eam ponit, dicitur velle quantum est de se omnes sanare, licet talia remedia omnibus non applicet, imò forte aliqua ex illis, per accidens alicui vel aliquibus non sint applicabilia; ita etiam Deus ex voluntate illa generali & antecedente, quæ vult omnes homines salvos fieri, pro omnibus præparet aliqua media & remedia, seu auxilia ad salutem sufficientia, quamvis per talem voluntatem illa omnibus non conferat, nec applicet: imò interdum aliqua ex illis non sint proximè applicabilia: ut contingit in parvulis in utero materno decedentibus, quibus Baptismus, quamvis pro illis præparatus, & à Christo institutus, non est proximè applicabilis; quia in tali statu non possunt subijci operationi ministrorum Ecclesiæ, ut docent Theologi cum Magistro in 2. dist. 6. & cum D. Thoma 3. parte quæst. 8. art. 11. Pro resolutione.

Dico: per voluntatem antecedentem Deum præparare media, seu auxilia, quibus homines

A sufficienter ordinentur, & promoveantur in vitam æternam. Ita communiter docent Theologi contra Jansenium supra citatum, qui asserit voluntatem illam antecedentem salvandi omnes homines, in statu naturæ lapsæ, esse omnino sterilem & infructuosam, & per illam nullum præparari vel conferri hominibus auxilium sufficientem ad salutem, quamvis in statu innocentie, primis parentibus perutilem fuisse, ab eaque gratiam sufficientem, subditam illorum voluntati, quantum ad usum & efficaciam processisse fateatur.

Probatur primò conclusio ex D. Thoma in 1. dist. 46. qu. 1. art. 1. ubi loquens de Voluntate antecedente, dicit: Hujus voluntatis effectus est ipse ordo in finem salutis, & preventiva in finem omnium communiter proposita, tam naturalia quam gratuita. Et cap. 12. in Epist. ad Hebræos lect. 3. Deus, inquit, vult omnes homines salvos fieri, & ideo gratia nulli deest, sed omnibus, quantum in se est, se communicat. Similiter lib. 3. cont. Gent. cap. 159. Deus quantum in se est paratus est omnibus dare gratiam: vult enim omnes homines salvos fieri. At hæc causalis non valeret, si Deus per voluntatem antecedentem, auxilia ad salutem sufficientia non præpararet: Ergo per talem voluntatem, hujusmodi auxilia præparat.

Confirmatur exemplo mercatoris quo utitur D. Thomas supra relatus, ad explicandam voluntatem illam antecedentem, quæ Deus vult omnes homines salvos fieri. Quis enim dicat mercatorem velle salvare merces, nisi quantum est de se omnem diligentiam sufficientem adhibeat, per quam servari possint, quantumcumque cogatur propter alias causas consequentes, earum conservationem negligere, ne scilicet submergatur navis &c. Similiter etiam, quomodo stare potest, Deum habere veram & sinceram voluntatem salvandi omnes homines, si per talem voluntatem, media & auxilia per quæ salvari possint, eis non præparet: quamvis propter manifestatorem suæ justitiæ, & propter alias causas, velit permittere peccata, & plures denegare auxilia efficacia, quibus de facto salventur.

Secundò probatur ex D. Prospero cap. 25. de Vocat. Gentium, ubi ait: Sive igitur novissima contempleris sæcula, seu prima, seu media: rationabiliter & pie creditur, omnes homines salvos fieri Deum velle, semperque voluisse; hoc non aliunde monstratur, quam de his beneficiis atque providentia Dei, quam universis generationibus communiter atque indifferenter impendit: Ergo sentit S. Prosper, Deum per voluntatem generalem & antecedentem, quæ desiderat hominum salutem, velle dare seu præparare omnibus auxilia ad salutem sufficientia.

Tertiò probatur conclusio ratione fundamentali, quam insinuat S. Thomas loco relato ex 1. sent. Deus per voluntatem antecedentem ordinat omnes homines in finem salutis; hujus enim voluntatis effectus, est ipse ordo in finem salutis, inquit S. Doctor ibidem: Ergo per illam præparat hominibus auxilia ad salutem sufficientia. Consequentia patet, cum enim finis non sit consequibilis nisi per media, implicat homines, per voluntatem antecedentem sufficienter ordinari in finem salutis, nisi per talem voluntatem, media & auxilia ad salutem sufficientia præparentur.

Confirmatur: Velle finem sine mediis, est velle aliquid impossibile; unde si Deus per voluntatem antecedentem vellet omnes homines salvos fieri,

in Bibli...

fieri, & illos in finem salutis ordinare, & tamen de mediis, & auxiliis ad eam consequendam sufficientibus, illis non provideret, talis voluntas esset de re omnino impossibili: quod est absurdum, & divinæ sapientiæ injuriosum.

105.

Confirmant amplius: Per voluntatem antecedentem salus hominum, etiam reproborum, sit non solum possibilis, sed etiam aliquo modo futura (inchoativè scilicet & incompletè) ut artic. 3. declaravimus; quia divina voluntas non fertur, etiam per actum simplicis complacentiæ, ad res ut sunt in statu meræ possibilitatis, ut supra ostensum est: At salus reproborum non potest esse incompletè & inchoativè futura, seclusis auxiliis sufficientibus, ut constat ex dictis articulo precedenti: Ergo per voluntatem antecedentem præparantur media & auxilia ad salutem sufficientia.

Diss. 2.
Art. 4.

106.

Ex his confutata manet responsio & doctrina Jansenii, asserentis Deum per voluntatem antecedentem, præparasse quidem hominibus auxilia ad salutem sufficientia, in statu innocentiae; non tamen in statu naturæ lapsæ, in quo privantur hujusmodi auxiliis, in poenâ peccati originalis, ut enim supra ostendimus, homines in statu naturæ lapsæ, non minus sunt elevati ad ordinem & finem supernaturalem, quam in statu innocentiae: unde si talis elevatio & ordinatio, sine auxiliis sufficientibus stare non possit, manifestum est per voluntatem antecedentem præparari auxilia sufficientia, non solum pro statu innocentiae, sed etiam pro statu naturæ lapsæ.

107.

Præterea, Christus Dominus prædestinatus est universalis Redemptor, præviso peccato originali, ut supra ostendimus; Ergo post tale peccatum, fuit in Deo voluntas salvandi omnes homines, & illis præparandi media & auxilia ad salutem sufficientia.

108.

Tertiò, si quando D. Thomas dicit, quod *Deus paratus est omnibus dare gratiam: vult enim omnes homines salvos fieri, non loqueretur de hominibus prout nunc sunt, sed tantum de voluntate illos salvandi in obedientia ad Deum innocentis, non dixisset, Deus vult omnes homines salvos fieri, & paratus est omnibus dare gratiam, sed vult omnes homines salvos fieri, & paratus fuit gratiam illis dare: quia, ut supra arguebamus contra Jansenium, in præterito & non in præteriti debet exprimi Dei voluntas, cum præterit tempus impletionis illius.*

109.

Deinde, Deus in statu naturæ lapsæ obligat homines ad præcepta supernaturalia: At secluso auxilio sufficienti, talis obligatio nequit subsistere ut statim ostendimus: Ergo etiam in statu naturæ lapsæ, Deus per voluntatem antecedentem præparat hominibus auxilia sufficientia.

110.

Probatur ergo ultimò conclusio aliâ ratione fundamentali. Eo ipso quòd Deus per voluntatem antecedentem ordinat homines ad salutem, & finem supernaturalem, eos obligat ad observanda præcepta supernaturalia, quæ sunt media ad ejus consecutionem necessaria: juxta illud Christi *si vis ad vitam ingredi, serva mandata: Sed non potest homo, sine auxiliis sufficientibus obligari ad observantiam præceptorum supernaturalium: Ergo Deus per voluntatem antecedentem præparat hominibus auxilia sufficientia.* Major patet, minor probatur. Homo non potest obligari ad impossibile: Sed observantia præceptorum supernaturalium, sine auxilio supernaturali, saltem sufficienti, impossibilis est: Ergo secluso tali auxilio, ad illam obligari nequit.

A Major constat ex Tridentino sess. 6. cap. 11. ubi dicitur, quòd *Deus impossibilia non jubet, & ex Augustino de Natura & Gratia cap. 69. dicente, firmissimè creditur, Deum justum & bonum impossibilia non potuisse præcipere. Et serm. 191. de Tempore: Excogitatur eorum blasphemia qui dicunt impossibile aliquid à Deo esse præceptum. Et serm. 6. Nec impossibile aliquid potuit imperare qui justus est, nec damnaturus est hominem pro eo quòd non potuit vivere, qui pius est. Idem docet D. Thom. in 2. dist. 28. q. 1. art. 3. his verbis: *Deus non est magis crudelis quam homo: sed homini imputatur in eo delictum, si oblitet aliquis per præceptum ad id quòd implere non potest: ergo hoc de Deo nullo modo est estimandum.**

B Minor etiam non est minus certa: Cum enim homo ex totis viribus liberi arbitrii, non possit elicere actus supernaturales, ut in pluribus Conciliis contra Pelagianos definitum est, observantia præceptorum supernaturalium, sine auxilio gratiæ, non minus est homini impossibilis, quam impossibile est aquilæ volare sine alis, vel equo currere sine pedibus.

Hoc argumentum maxime torquet Jansenium unde ut ab illo se expediat, in omne latus se vertit, & varias adhibet responsiones. In primis dicit, præcepta supernaturalia impleri posse sine auxilio sufficienti, à Scholasticis, inquit, ex principiis Philosophiæ petito; à justo quidem, per gratiam & charitatem; à fidei, per fidem; & ab infidei, per liberum arbitrium, ratione cuius est capax recipiendi à Deo gratiam, & dona supernaturalia.

Sed contra: *Habitus gratiæ & charitatis, ut docet D. Thomas 1. 2. q. 109. art. 9. non habent rationem auxilii plenè sufficientis ad evitanda peccata, & observanda præcepta supernaturalia, quia cum illi habitus imperfectè participantur ab homine viatore, neque sint hic in suo statu perfecto & connaturali, non possunt perfecte operari, nec reddere hominem completè potentem ad actus supernaturales eliciendos, nisi auxilio actuali juventur, sicut inquit Augustinus*

D oculus corporis, quamvis plenissime sanus, non potest cernere nisi candore lucis adjuvetur. Item fides, cum sit in intellectu, non potest elevare voluntatem, & illam reddere intrinsecè potentem ad eliciendos actus supernaturales charitatis & contritionis: Ergo illa in peccatore fidei non potest habere rationem auxilii sufficientis ad observanda præcepta supernaturalia. Denique in infidei, omni habitu supernaturali destituta, sola capacitas & potentia obedientialis, quam habet ut elevetur à Deo ad opera supernaturalia, non potest habere rationem auxilii sufficientis ad observanda præcepta ordinis supernaturalis: alioquin etiam homo posset dici potens ad volandum, ad resuscitandos mortuos, & ad patranda alia opera miraculosa, quia potest à Deo recipere alas, & facultatem patrativam miraculorum, atque ad illa capacitatem, & potentiam obedientialem passivam habet.

E Respondet secundò Jansenius, quòd sicut occidens hominem cum ignorantia concomitante, non excusatur à peccato, quia ignorantia non est causalitatis occisionis: ita etiam impotentia quæ est in homine, defectu auxilii sufficientis ad observanda præcepta, non excusat illum à peccato transgressionis, vel omissionis præcepti: quia talis impotentia non est antecedens, sed concomitans: non enim inquit ideo transgreditur

præceptum, quia non potest illud observare, sed A
 quia non vult; quod ex eo patet, quod nescit se
 non potest implere præceptum, imò parat se pos-
 se, & tamen non vult illud implere; & ita affe-
 ctus est, ut etiam si posset, illud tamen observa-
 re. Unde sicut si quis ignoraret januam do-
 mæ esse clausam, ac proinde se non posse ire in
 Ecclesiam, vellet tamen in eam non ire, cum ur-
 get præceptum audiendi Missam, peccaret, licet
 non posset Ecclesiam ingredi, quia talis impo-
 tentia se haberet merè concomitanter & per
 accidens, & non influeret in talem volitionem.
 Ita similiter, quamvis, homo defectu auxilii suf-
 ficientis, sit impotens ad observandum præcep-
 tum, peccat tamen illud non observando; quia
 impotentia non est antecedens, nec influit
 in talem transgressionem, sed se habet merè
 concomitanter & per accidens.

Verum hæc responsio est magis subtilis quam
 solida: licet enim verum sit, impotentiam con-
 comitantem, quæ se tenet ex parte potentie exe-
 cutivæ, non excusare à peccato, ut patet in ex-
 emplo adducto, id tamen non potest dici de im-
 potentia, quæ se tenet ex parte voluntatis, quæ
 nunquam ita est concomitans, quin etiam sit an-
 tecedens. Ratio est, quia impotentia voluntatis,
 unde quæque proveniat, impedit libertatem, ad
 quam requiritur potentia proxima & completa
 ad operandum; defectus autem libertatis excu-
 sat à peccato. Unde patet dilucidè, quod inter
 illum, qui ignorans januam esse clausam, non
 vult ire in Ecclesiam, & eum, qui defectu auxilii
 sufficientis non observat præceptum, repetitur:
 primus enim peccat, quamvis sit impotens ad
 audiendam Missam; quia licet non possit illam
 audire, adhuc tamen remanet liber, & potest
 habere voluntatem illam audiendi, si non ad-
 esset illud impedimentum quod ignorat. Secun-
 dus vero, defectu auxilii sufficientis, non solum
 non potest observare præceptum, sed nec etiam
 velle illud observare, cum non solum non re-
 quiratur auxilium supernaturale, ut homo de fa-
 cto observet præcepta lapæ naturalia, sed etiam
 ut ea observare velit: eo quod talis volitio, ut
 patet habens objectum supernaturale, non mi-
 nus sit supernaturalis, quam ipsa præcepti ob-
 servantia.

Respondet tertio Janenius, quod licet homo
 in statu naturæ lapæ, defectu auxilii sufficientis,
 sit impotens ad observanda præcepta superna-
 turalia, non excusatur tamen à peccato trans-
 gressionis, vel omissionis præcepti; quia talis
 impotentia, & carentia auxilii sufficientis, ori-
 tur ex culpa præcedenti, scilicet ex peccato ori-
 ginali, cuius merito Deus denegat hominibus
 in statu naturæ lapæ auxilium illud sufficiens,
 quod Adamo contulerat in statu innocentie.
 Quare sicut ille Sacerdos, qui projiciendo bre-
 viarium in mare, se redderet impotentem ad re-
 citandum officium, non excusaretur à culpa; ita
 nec homines in statu naturæ lapæ à peccato ex-
 cusantur, quamvis sint impotentes ad observan-
 da præcepta, quia talem impotentiam contraxe-
 runt peccando in Adamo, in quo tanquam in capi-
 te voluntates omnium hominum continebantur.

Sed contra primò: Homines non semper pec-
 cant in eo, quod vitare non possunt, etiam si talis
 impotentia ex peccato præcedenti proveniat, ut
 docet S. Thomas 2. contra Gentes cap. 159. & pa-
 tet in eo, qui ob suam culpam incidit in mor-
 bum, ex quo sit impotens ad jejundandum, vel

audiendam Missam: talis enim, ut communiter
 docent Theologi, non peccat non jejundando,
 vel non audiendo Missam; etsi factus sit impo-
 tens ex peccato præcedenti: Ergo similiter, si
 homines essent impotentes ad implenda præce-
 pta supernaturalia, & carent auxilii suffi-
 cientibus ad illa observanda, non peccarent ea
 transgrediendo, vel omitendo, quamvis talis
 impotentia, & carentia auxiliorum proveniret
 ex peccato Adamo, & esset voluntaria in capite.
 Sicut nec peccant in motibus primò primis,
 provenientibus ex rebellionem appetitus, &
 morbo concupiscentiæ, relicto ex peccato origi-
 nali, & culpa primi parentis, quia tales motus
 inordinatos impedire non possunt.

Secundò, quamvis daretur ex hac responsio-
 ne, aliquo modo salvari inexcusabilitatem pec-
 catorum, non salvatur tamen possibilitas præce-
 ptorum supernaturalium in statu naturæ lapæ:
 hæc enim, ut supra ostendimus, secluso auxilio
 sufficienti, non potest subsistere. Atqui in statu
 naturæ lapæ salvari debet non solum inexcusa-
 bilitas peccatorum, sed etiam possibilitas præ-
 ceptorum supernaturalium, ut constat ex defi-
 nitione Tridentini supra relata, & ex nova
 Constitutione Innocentii X. Ergo non valet
 talis responsio.

Tertio, Deus in no va lege quadam imposuit
 præcepta de novo omnibus hominibus: esset au-
 tem valde durum, quod ad nova obligaret, &
 vires ad ea adimplenda sufficientes non tribue-
 ret: hoc enim esset injicere de novo laqueos ani-
 mabus, novas & inevitabiles occasiones peccan-
 di præbendo; cum lex, sine spiritu gratiæ vivifi-
 cante, sit licet occidens, ut fuisse profequitur
 Augustinus in libro de spiritu & littera.

Respondet utimò Janenius, duplicem posse
 dici in homine impotentiam Unam quæ pro-
 venit ex defectu alicujus quod non potest, quan-
 tumlibet: magna voluntate, hoc est quantumlibet
 fortiter volendo, suppleri. In his angustiis ille
 est, qui v. g. amissum breviarium, non potest enim
 defectu illius, licet ardent er velit, horas cano-
 nicas recitare; & talis impotentia, inquit, non adim-
 plentem præcepta excusat, quia ob eam vel ex-
 tingui ut præceptum, vel ejus ommissio non im-
 puatur. Alia est impotentia est, quæ ex defectu i-
 phius voluntatis, seu volitionis oritur, quæ si ad-
 esse, quam a esse debet, facillimè præceptum im-
 plere ut; & hæc impotentia faciendi nullo mo-
 do excusat eum, qui non implet quod præcipitur
 quia potest implere si vellet. Cum ergo homines
 in statu naturæ lapæ hoc secundo modo sint im-
 potentes ad observanda præcepta supernatura-
 lia, & possent ea implere si vellet, eorum trans-
 gressio, vel ommissio illis imputatur in culpam.

Sed contra: quando dicitur, quod homo in
 statu naturæ lapæ possit implere præcepta, si
 vellet, vel hoc intelligitur de voluntate inefficaci
 & conditionata, quæ velleitas appellatur; vel de
 voluntate absoluta & efficaci, quæ est voluntas
 simpliciter & propriè dicta: Primò non potest di-
 ci, quia voluntas inefficax & conditionata fertur
 etiam ad impossibilia. Si verò secundò affir-
 metur, recurrit difficultas principalis argumenti,
 quia homo in statu naturæ lapæ, sine auxilio
 gratiæ, ita est impotens ad habendam volitionem
 absolutam & efficacè diligendi Deum super omnia,
 quam ad ipsum actum dilectionis supernatura-
 lis elicendum. Unde sicut ridiculum esset dicere
 quod homo volaret, aut mortuos suscitaret, si

117.

118.

119.

120.

vellerita non minus videtur absurdum asserere, quod homo destitutus omni auxilio supernaturali, si veller, diligeret Deum super omnia: ille enim sine auxilio gratiae, non minus impotens est ad diligendum Deum dilectione supernaturali, quam columba sine alis est impotens ad volandum. Quare Propheta, pennas illas spirituales ad volandum, id est auxilia supernaturalia ad diligendum Deum, ab ipso postulabat, quando dicebat: *Quis dabit mihi pennas sicut columba, & volabo, & requiescam?* Adde quod, in ordine rerum bene composito, potentia ad volitionem praesupponi debet, non vero volitio ad potentiam: prius enim est quod possimus aliquid praestare, quam quod velimus illud efficere, alioquin vellemus impossibilia.

121. Non est etiam omittendum, quod D. Aug. hanc responsum in Pelagianis saepe impugnare videtur, praesertim lib. 2. de peccatorum Meritis cap. 3. ubi loquens de Pelagianis sic ait: *Acutè sibi videntur dicere, quasi nostrum hoc illis ignoret, quod si nolimus non peccamus, nec praeceperet Deus homini, quod esset humana impossibile voluntati.* Et libro de Gestis Pelagii cap. 6. ait: *Posse hominem, si velit esse sine peccato &c. & Dei mandata custodire: hanc enim possibilitatem Deus dedit illi, cum adiutorio Dei, & gratia.* Ex quo intelliges, quod quando idem August. aliis in locis dicit, quod homo faceret Dei mandata, si veller: per *si veller*, non excludit, sed potius includit ipsum auxilium gratiae, tam sufficientis quod dat possibilitatem volendi & operandi, quam efficacia, quod ipsam determinationem voluntatis ad volendum & operandum inspirat & operatur in nobis.

§. II.

Solvuntur Argumenta cuiusdam Doctoris Sorbonici.

Contra nostram conclusionem plura objicit Antonius Arnaldus, Doctor Sorbonicus, seu Author opusculi cui titulus est, *Vindiciae S. Thomae* te. 3. art. 7. quae breviter hic referemus, ac refellemus.

122. Arguit primum in hunc modum. Voluntas Dei antecedens de salute omnium hominum, secundum D. Thomam, nihil est aliud quam velleitas quaedam, quae solum naturam humanam secundum generalem rationem naturae, & ut à Deo ad salutem condita est, respicit: Atqui voluntas per quam Deus hominibus in statu naturae corruptae media necessaria ad salutem praeparat & confert, & gratias aliquas dare decernit, non est illa voluntas, per quam Deus naturam humanam generaliter in se, & ut est à Deo condita, respicit; sed est voluntas per quam Deus respicit homines in particulari ut sunt in seipsis, secundum conditiones quae illos circumstant: Ergo Deus per voluntatem antecedentem, nulla hominibus in hoc statu ad salutem media praeparat, & nullas eis gratias dare decernit, nihilque penitus circa eorum salutem operatur.

123. Secundo, per eam solum voluntatem Deus operatur in hominibus quae ad eorum salutem conducunt, per quam illa simpliciter vult: Atqui Deus per voluntatem antecedentem nihil vult simpliciter eorum quae ad hominum salutem conducunt; quia Deus ea quae vult per voluntatem antecedentem, non vult simpliciter, sed solum secundum quid; & circa illa habet solum velleitatem, non vero absolutam voluntatem, ut ait S. Thomas: Ergo Deus per voluntatem antecedentem

atque nihil operatur eorum quae ad hominum salutem conducunt, ac proinde per illam nullam gratiam confert vel praeparat.

Confirmatur ex D. Thoma in 1. dist. 47. quaest. art. 2. ubi docet: quod operatio non respondet voluntati antecedenti, sed consequenti: Ergo ex D. Thoma, Deus nihil operatur, nisi ex voluntate consequenti, ac proinde per illam tantum, non vero per voluntatem antecedentem, confert auxilia gratiae.

Tertio, idem S. Doctor comparat voluntatem Dei antecedentem circa hominum salutem, voluntati iudicis, qui simpliciter vult homicidam suspendi, sed secundum quid vult eum vivere, scilicet in quantum homo est. Sicut ergo iudex ex hac voluntate quae vult homicidam vivere, nulla ei media praeparat, quibus capitis poenam evadere possit; ita Deus ex voluntate quae vult omnes homines salvari, in quantum ex parte sua dedit eis naturam ad beatitudinem ordinatam, nulla eis media praeparat; nullasque gratias decernit, quibus salutem consequi possint.

Denique, illa voluntas antecedens complectitur non solum adultos, sed etiam parvulos in utero materno sine baptismo decedentes: Sed pro illis nulla datur media vel remedia ad salutem sufficientiam, cum baptisimus qui in nova lege est unicum medium institutum à Christo pro salute parvulorum, non possit illis applicari; quia in tali statu non possunt subjungi operationi Ministrorum Ecclesiae, ut supra cum S. Thoma annotavimus: Ergo per voluntatem antecedentem non dantur omnibus media, seu auxilia, ad salutem sufficientiam.

Ad primum respondeo negando Majorem: quando enim D. Thomas docet quod voluntas antecedens est illa quae respicit naturam humanam, secundum rationem generalem naturae, non intendit quod respiciat illa ut sic, & ut praesertim à Platone; quia natura humana, sub tali statu & praesertione, nullum adum divinae voluntatis terminare potest; ut sic enim praesertita, est in statu merae possibilitatis: Deus autem mere possibile non vult, nec amat, etiam per amorem simpliciter complacentiae, ut supra ostendimus. Voluntas ergo antecedens dicitur respicere naturam humanam secundum se, & secundum rationem generalem naturae, quatenus respicit omnes homines in individuo, & in particulari, ut conveniunt & communicant in eadem natura ad salutem condita, & ad finem supernaturalem elevatam: unde cum talis elevatio sine auxiliis sufficientibus subsistere nequeat (ut supra ostendimus) per voluntatem antecedentem Deus praeparat omnibus hominibus auxilia ad salutem sufficientiam.

Ad secundum, concessa Majori, distingui Minorem: Per voluntatem antecedentem, Deus nihil vult simpliciter eorum quae ad hominum salutem conducunt, efficaciter, concedo: ineffaciter, nego. Similiter distingui Consequens: Ergo per voluntatem antecedentem nihil operatur eorum quae ad hominum salutem conducunt efficaciter, concedo: ineffaciter, nego; itaque licet media ad salutem efficaciter conducentia, Deus velit praeparare per voluntatem consequentem, & praedestinationem, quae est specialis providentia ordinis supernaturalis, & definitur ab Augustino, *praeparatio beneficiorum quibus certissime liberantur quicumque, liberantur: media tamen & auxilia, quibus homo sufficienter ad vitam aeternam pro-*

132. *moveatur & ordinatur, ad voluntatem Dei antecedentem referatur, & ad generalem providentiam ordinis supernaturalem, per quam natura humana ad finem supernaturalem est ordinata. & elevatur, inquit S. Doctor supra re- latus: Huius voluntatis effectus est ipse ordo in finem salutis, & provolutio in fidem, omnibus communiter preparata, tam naturalia, quam gratuita.*

Ad id quod additur, nempe quod Deus ea, quae vult per voluntatem antecedentem, non vult simpliciter, sed secundum quid, &c. Respondetur hoc non esse verum universali: et de ovi volito per voluntatem antecedentem, sed saltem de principali volito; id est de aeterna salute, & mediis ad illam efficaciter conducentibus; hoc enim per voluntatem antecedentem, Deus non vult simpliciter, sed tantum secundum quid; scilicet tamen sufficientia, quae sunt volitum in ordine principali, & quae ad salutem efficaciter non conducent, Deus vult simpliciter & absolute per voluntatem antecedentem. Unde patet responsio ad confirmationem: Respondetur enim, quod quando D. Thomas docet quod operatio non correspondet voluntati antecedenti, sed consequenti, loquitur de operatione & effectu principali, non autem de operatione & effectu minus principali, qualis est preparatio, auxilium sufficientium. Quare voluntas illa antecedens, in statu naturae lapsae non est omnino otiosa & sterilis; nec simplex complacentia de salute hominum (qualem Scotus, & alii fingunt in Deo circa meritum possibilem) per illam enim Deus omnibus proposuit salutis praecipua, consilia, & remedia, & omnes homines in finem supernaturalem ordinavit, ut docet S. Doctor supra relatus. Et per illam salutem omnium hominum, etiam reprobatorum, sit saltem incompletum, & initiative futura, ut supra declaravimus. Unde falsum est, & a principis D. Thomae penitus alienum, quod dicit ille Doctor, nempe per voluntatem antecedentem, Deum nihil penitus circa hominum salutem operari.

Ad tertium in primis dico, illud argumentum posse in illam Aachoream retorqueri. Nam D. Thomas etiam comparat voluntatem illam antecedentem voluntati meritoris, qui immittente compellente, sicut salvere merces &c. Sed mercator non potest dici habere voluntatem veram & sinceram salvandi merces, nisi, quantum est de se, omnia diligentiam sufficientem adhibeat ad illas conservandas, ut supra arguebatur: Ergo nec Deus potest dici habere veram & sinceram voluntatem salvandi omnes homines, si illis de mediis & auxiliis salutem sufficientibus non provideat, & si per talem voluntatem ea non prepararet.

Secundo respondeo exemplum de iudice, quod adducit S. Doctor, non tenere quantum ad omnia, sed solum quantum ad aliquid. Paritas stat in hoc, quod sicut iudex vult homicidam vivere, in quantum homo est, ita etiam Deus vult omnes homines salvere, quatenus conveniunt: & communicant in eadem natura in finem supernaturalem ordinata. Disparitas vero consistit in eo, quod iudex non est provisor generalis, sicut Deus; ac proinde licet iudex ex voluntate qua vult homicidam vivere, in quantum homo est, nulla ei media prepararet, quibus capitis penam evadere possit; Deus tamen, ut generalis provisor, per voluntatem antecedentem qua vult omnes homines salvos fieri, debet

A eis aliqua media ad salutem sufficientiam preparare. Ad ultimum, concessa Majori, distinguo Minorem. Illis nulla dantur media ad salutem sufficientiam si ly dare accipiatur ut est correlativum ad recipere, concedo Minorem. Si ly dare idem significet ac offerre, vel preparare, nego Minorem, & Consequentiam. Itaque licet parvulis in utero materno decedentibus, per voluntatem antecedentem non provideatur baptismus ut eis applicatus, vel ut aliqua diligentia humana applicabilis, eis tamen providetur, ut pro illis, quantum est ex parte Dei, institutus, eisque oblat, vel preparatus, & per merita Christi quoad sufficientiam obtentus. Unde quamvis detur quod ex vi voluntatis antecedentis, omnibus non conferantur, nec applicentur auxilia ad salutem sufficientiam, semper tamen stat, omnibus absque ullius exceptione, illa per talem voluntatem offerri, vel preparari. An vero intrinsece in omnibus recipiantur, in Tractu de Praedestinatione discutiemus & resolvemus.

§. III.

Alia ejusdem Doctoris argumenta proponuntur & solvuntur.

133. **C**ontra auxilium sufficientem, ab efficaci distinctum, & ab eo separabile (quale admittit Schola Thomistica) plura alia proponit idem Doctor Sorbonicus argumenta in alio libro Gallico idiomate conscripto, quem *Constitutionis Innocentii X. defensionem* appellat: quamvis in aliis opusculis postea ab ipso editis, auxilium sufficientem, quale a nostris docetur, admittere non recuset: ut videri potest in libro cui titulus est, *Vindiciae S. Thomae*, pagina 88. Et in alio opusculo de vera S. Thomae de Gratia sufficiente & efficaci doctrina art. 17.

Obijcit ergo primò: S. Thomas nusquam agnovit nisi duplex auxilium gratiae, unum quod vocat, *habituale donum*, & aliud quod *auxilium Dei moventis* appellat, ut constat ex prima secunda qu. 109. art. 2 3 4. 6 9. & 10. Sed gratia sufficientem non comprehenditur sub habituali dono, cum illa sit aliquod auxilium actuale & transiens; nec etiam sub auxilio Dei moventis, cum tale auxilium sit ipsa gratia efficax, & physice praedeterminans quam admittunt Thomistae: Ergo D. Thomas in statu naturae lapsae, nullum agnovit auxilium sufficientem ab efficaci distinctum, & ab eo separabile.

134. Secundo contendit idem Author, tale auxilium sufficientem antiquioribus Thomistis fuisse prorsus incognitum, & ab Alvarez, aliisque recentioribus Thomistis excogitatum, ad salvandam possibilitatem praceptorum supernaturalem, & inexcusabilitatem Peccatorum.

135. Tertio dicit auxilium illud quod à Thomistis recentioribus admittitur, non esse, nec debere appellari sufficientem. Nomine enim medii seu auxilii sufficientem, apud omnes communiter intelligitur illud quod se solo sufficit, & praefer quod nihil ultra requiritur ad agendum: Sed in sententia Thomistarum, praeter auxilium illud quod vocant sufficientem, aliud requiritur, per quod potentia applicetur ad agendum, & reducatur de actu primo ad secundum: Ergo illud non debet censeri, nec appellari sufficientem.

136. Quarto probat variis Scripturae, Conciliorum, & SS. Patrum testimoniis, potentiam proximam ad agendum, & ad eliciendos actus supernaturales, esse à gratia efficaci; ac proinde ad hanc non requiri auxilium sufficientem. Praecipua testi-

in Bibli...

testimonia quæ adducit sunt hæc: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum.* Joann. 2.2. *Nemo potest venire ad me, nisi datum ei fuerit à Patre.* Joann. 6. quibus in locis verbum illud *traxerit*, & datum fuerit, denotat gratiam efficacem, sine qua nemo potest venire ad Patrem, nec consequenter elicere actus Fidei, Spei, & Charitatis, per quos ad Deum accedimus. Idem probat ex definitionibus Conciliorum: dicitur enim in Concilio generali Africano sub Zozimo Papa, cui 216. Episcopi interfuerunt: *Gratiâ Dei per Iesum Christum nos per singulos actus adjuvari: ita ut sine illa, nihil vera sanctæque pietatis habere, cogitare, agere, dicere valeamus.* Et in Concilio Arauficano 2. dicitur, *Dei adiutorium, etiam renatis & Sanctis, semper esse implorandum, ut ad bonum finem pervenire, & in bono possint opere perseverare.* Item Augustinus libro de Gestis Pelagii ait: *Sine gratia Dei nemo recte vivit, sine gratia Dei id ad quod adjuvat fieri non potest.* Et de peccatorum Meritis lib. 2. cap. 4. *Deprecamur adiutorium dicentes, ne nos inferas in tentationem, ut in eo possimus vincere, ne abstrahamur ille est: oramus ut peccatorum tentationem vincere possimus.* Et in libro de Perfectione justitiæ cap. 1. *Oret gemitu voluntatis, ut impetret donum facultatis.* Denique S. Thomas 1. 2. qu. 109. frequenter repetit, quod homo nihil potest agere, nisi à Deo moveatur. Quod ad Deum converti non potest, nisi Deo ad ipsum convertente, quod nulla creatura, quantumcumque perfecta, potest in quem unque actum prodire, nisi virtute motionis divine. Quibus testimoniis ille Doctor evidenter se ostendere putat, potentiam ad agendum esse à gratia efficacem.

137. Quinto arguit ex definitione necessariæ, quam profert idem S. Doctor variis in locis, in quibus docet necessarium dici illud sine quo finis haberi non potest: unde cum gratia efficax, secundum Thomistam, sit necessaria ad hoc ut homo observe præcepta supernaturalia, & convertatur; ex hoc concludit, sine illa hominem non posse converti, nec observare præcepta. Sicut (inquit) quia navis est necessaria ad navigandum, alimentum ad conservandam vitam, colores & penicillus ad pingendum: nemo dicit hominem posse navigare sine navi, posse conservare vitam sine alimentis, & posse pingere sine coloribus & penicillo.

138. Sexto idem probat argumento ad hominem, contra recentiores Thomistas, qui docent idem auxilium quod est pure sufficiens comparatione unius effectus, simul esse efficacem respectu alterius minus perfecti. Et quod auxilium sufficiens, simul complet & elevat potentiam in actu primo in ordine ad actus perfectos, & eam applicat ad actus imperfectos, qui voluntatem disponunt & præparant ad perfectiores. Si enim (inquit) gratia sufficiens possit hæc duo præstare, completere scilicet potentiam in actu primo, in ordine ad actum perfectum, & eam applicat ad imperfectum: cur etiam hæc duo munia non poterit obire gratia efficax, quæ est multò perfectior ac præstantior sufficienti; & completere seu elevare potentias animæ, easque simul applicat ad actus perfectos?

139. Denique idem Doctor in eodem libro, contra recentiores Thomistas sic dilucit. Idcirco illi admittunt auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, ut potentia animæ eleventur & compleantur in actu primo, ad actus supernaturales eliciendos quia (inquiunt) omnis actus secundus

debet supponere primum completum: Sed hæc ratio quæ est præcipuum Thomistarum fundamentum, cum illorum principis coherere non potest: Ergo præcipuum illorum fundamentum corruit. Minorem probat, quia juxta principia Thomistarum, auxilium sufficiens est aliquo motio, præcedit terminatio, & applicatio ad actum imperfectos; & tamen illud non supponit potentiam completam, & elevatam ad ordinem supernaturalem, per aliud auxilium, sed illam primò elevat & complet; alioquin daretur processus in infinitum, ut consideranti patebit: Ergo non semper requiritur, quod actus secundus supponat actum primum completum, & sic corruit præcipuum nostræ sententiæ fundamentum.

Hæc sunt præcipua hujus Doctoris argumenta, quibus evidenter se demonstrare putat, nullum in statu naturæ lapsæ dari auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, per voluntatem Dei antecedentem præparatum. Hæc tamen ex principis doctrinæ Thomisticæ bene intellectus, facile illi possunt. Unde

Ad primum respondeo primò, D. Thomam clarè admisisse & agnovisse gratiam illam quam Thomistæ sufficientem vocant, licet eo nomine eam non appellaverit. Nam 1.2. quæst. 112. art. 2. ad 1. sic ait: *Contingit autem quandoque quod Deus moveat hominem ad aliquod bonum, non tamen perfectum, & talis preparatio præcedit gratiam, sed quandoque statim perfecte movet ipsum ad bonum, & subito gratiam homo accipit: secundum illud Joann. 6. Omnis qui audit à Patre & didicit, venit ad me.* Quibus verbis manifestè agnoscit S. Doctor, in statu naturæ lapsæ gratiam quandam moventem, & applicantem ad actus imperfectos, & præparantem ad perfectiores: hanc autem gratiam, Thomistæ sufficientem appellant, ut constabit ex infra dicendis: Ergo quidquid sit de nomine, & de modo loquendi (de quo parum curandum est, quia ut inquit Augustinus contra Cresconium lib. 1. cap. 13. *Cum res ipsa intelligitur, minus laborandum est, quid eam hominibus vocare placuerit*) dabitur non potest, S. Thomam admisisse in statu naturæ lapsæ, eandem gratiam quam ejus discipuli docent, & sufficientem appellant.

Respondeo secundò, quod licet daretur, S. Thomam non fecisse expressam mentionem auxilii sufficientis; illud tamen ex principis doctrinæ suæ, satis evidenter colligi, primò quia S. Doctor, locis supra relatis, agnoscit in Deo voluntatem antecedentem salvandi omnes homines, quam dicit esse voluntatem beneplaciti, & non tantum signi, & docet quod ejus effectus est ordo in finem salutis, & promoventia in illum, tam naturalis quam gratuita: Ordo autem in finem salutis, cum sit supernaturalis, stare non potest sine mediis & auxiliis supernaturalibus, ut supra ostendimus: Ergo &c.

Secundò, D. Thomas in 1. ad Thessalon cap. 5. lect. 2. ait: *Quod aliquis dicitur extinguere spiritum sanctum in se, vel in alio, cum alius aliquid bonum ex fervore Spiritus sancti, vult facere, vel etiam cum aliquis bonus motus in ipso surgit, & ipse impedit: Actorem 7. vos semper Spiritus sancto resistitis.* Quibus verbis aperte agnoscit S. Doctor, in statu naturæ lapsæ, gratiam aliquam interiori moventem, cui aliquando resistitur: Sed hæc non potest esse alia, quam gratia sufficiens, quia auxilio efficaci, secundum principia D. Tho-

D. Thomæ inquam defacto resistitur, ut con-

ter, tam in operari, quam in esse suo, subordinatur primæ, à qua ad agendum pramoveri debet. Christi ad-

Tertio: Idem S. Doctor, præcipuum funda-

Confirmatur secundò argumento ad hominem, delumpto ex principiis à Doctore illo Sor-

Major quæ, Minor probatur. Nam D. Thomæ 1. 2.

Confirmatur & urgetur amplius. Quando D. Thomas dicit, quod in utroque statu magis homo

Major quæ, Minor probatur. Nam D. Thomæ 1. 2.

Confirmatur & urgetur amplius. Quando D. Thomas dicit, quod in utroque statu magis homo

Major quæ, Minor probatur. Nam D. Thomæ 1. 2.

Confirmatur & urgetur amplius. Quando D. Thomas dicit, quod in utroque statu magis homo

Major quæ, Minor probatur. Nam D. Thomæ 1. 2.

Confirmatur & urgetur amplius. Quando D. Thomas dicit, quod in utroque statu magis homo

Major quæ, Minor probatur. Nam D. Thomæ 1. 2.

Confirmatur & urgetur amplius. Quando D. Thomas dicit, quod in utroque statu magis homo

Major quæ, Minor probatur. Nam D. Thomæ 1. 2.

Confirmatur & urgetur amplius. Quando D. Thomas dicit, quod in utroque statu magis homo

Major quæ, Minor probatur. Nam D. Thomæ 1. 2.

Confirmatur & urgetur amplius. Quando D. Thomas dicit, quod in utroque statu magis homo

145

146

147

148. Ad secundum respondeo, non solum recentiores Thomistas, sed etiam antiquiores, agnovisse in statu naturæ lapsæ auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, & ab eo separabile. Cajetanus enim super Epistolas Pauli, exponens hæc verba Apostoli, ad Corinth. 10. *Fidelis est Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.* subiungit: *Dixit apostolus, ut possitis sustinere, & non dixit, ut sufferatis: sat enim est fidelitati divina, ut tribuat posse sufferre. Velle autem sufferre, & ipsum sufferre, alterius gratia est, quæ electis confertur, & non est omnibus communis. Quibus verbis utrumque auxilium sufficiens & efficax ita clarè expressit doctissimus ille Cardinalis, ut à solis cæcis videri non possit. Ibi enim distinguit duplicem gratiam; unam specialem, aliam communem; unam quæ datur omnibus, aliam quæ datur præcipuè electis; unam quæ dat posse sufferre tentationes, alteram quæ dat ut actu illas sustineamus.*
149. Idem auxilium sufficiens ab efficaci distinctum docet Ferrariensis Cajetano contemporaneus, contra Genes. cap. 15, ubi hæc scribit: *Cum duplex sit auxilium Dei quo ad beatitudinis consecutionem indigemus, scilicet habitualis gratia, & divina motio, tam intrinsecè quam extrinsecè facta, quæ ad bonum dirigimur, & ad gratia preparationem excitamur: primum auxilium Deus non omnibus dat absolute loquendo postquam peccaverunt, sed bene omnibus se ad ipsum preparantibus ex divina motione concedit. Secundum autem auxilium omnibus impendit, & nulli quantum ad hoc est absens Deus, cum nullus sit qui ab eo non moveatur ad bonum, & ad gratia preparationem.* juxta illud Apocalyp. 3. *Ego sto ad ostium, & pulso.*
150. Item Dominicus Soto, qui Concilio Tridentino interfuit, & multis annis ante Alvarem scripsit, in 4. dist. 4. q. 1. art. 10. dicit, *Nunquam per Deum stat, quo minus quicumque peccator reconciliari cum ipso valeat: nemini enim auxilium speciale denegat, quod ad reconciliationem sufficit.*
151. Idem auxilium sufficiens ab efficaci distinctum clarè docet Medina 1. 2. q. 109. art. 10. ubi sic habet: *Scito quod Deus geminum donum sua gratia conferre solet peccatoribus. Alterum quo possint resistere, & salvari; & hoc donum omnibus hominibus confert, de quo dicitur, Ecce sto ad ostium, & pulso. Alterum est auxilium efficax, quo homo efficaciter convertitur & salvatur; & hoc universis hominibus qui peccaverunt non confert: nam certè si conferret auxilium efficax, converterentur, efficaci enim Dei motioni nemo resistere potest. Idem sentiunt Navarrete 1. p. qu. 19. art. 8. Bannez ibidem qu. 23. art. 3. Ledesma de Auxiliis qu. unica art. 16. & alii communiter.*
152. Ad tertium nego Majorem, ad cujus probationem dicendum est, quod licet apud Grammaticos, nomine auxilii sufficiens, intelligatur illud quod omnibus modis sufficit, & præter quod ad operandum nihil ultra requiritur; apud Theologos tamen & viros doctos, nomine auxilii sufficiens, intelligitur id quod dat potentiam totum complementum, & totam virtutem, seu sufficientiam ex parte actus primi, & principii habitualis ad operandum requisitam; quamvis non det actualitatem, seu complementum se tenens ex parte actus secundi, & constituens voluntatem in ratione principii actualis suarum operationum. Unde licet detur, auxilium quod admittunt Thomistæ in statu naturæ lapsæ, & quod sufficiens appellant, non esse sufficiens grammaticaliter, erit tamen sufficiens theologice. Et hoc duplici titulo: primo quia sufficienter
- A** excitat voluntatem ad volendum & operandum bonum supernaturale. Secundò, quia dat illotam sufficientiam, & totum complementum se tenens ex parte actus primi, & potentiam antecedentis (ut suppono ex Tractatu de Auxiliis) quamvis non tribuat illi actualitatem, motionem, & applicationem, per quam constituitur in ratione principii actualis suarum operationum, & fit potestis ad operandum, non solum potentia antecedenti, ab actu secundo separabili, sed etiam potentia consequenti, cum operatione indissolubiliter conjuncta, & copulata.
- B** Hæc res posthò declarari & illustrari potest duplici exemplo aptissimo: Primum sumitur ex sententia plurium Theologorum, qui docent gratiam habitualement in Adamo & in Justis habuisse vel habere rationem auxilii sufficientis ad actus supernaturales eliciendos. Et in hoc sentit Doctor cum quo disputamus, intelligit & interpretatur, cum Conrado & Sylvio, D. Thomam, cum ait 1. 2. qu. 106. art. 1. ad 2. quod *lex nova, quantum est de se, auxilium sufficiens dat ad non peccandum*. nomine enim auxilii sufficientis, dicit S. Doctorem non aliam gratiam intellexisse, quam habitualement & justificantem, quæ in nova lege in Justis habet rationem auxilii sufficientis ad observanda præcepta supernaturalia: Atqui certum est, juxta principia D. Thomæ, solam gratiam justificantem non sufficere in Justis, nec in primis parentibus in statu innocentie, ad actus supernaturales eliciendos, sed præter illam requiri aliam gratiam actualem & moventem, quæ habitus supernaturales & infusi applicentur ad agendum, & reducantur in actum: Ergo non requiritur ad rationem & denominationem auxilii sufficientis, Theologicè sumpti, quod tribuat omnia ad agendum prærequisita, prioritate naturæ & causalitatis, & quod se sola ita sufficiat ad operandum, ut non indigeat alio auxilio moventem, & applicante ad agendum. Major & Consequentia patent, Minor autem probatur expressis testimoniis D. Thomæ qui 1. 2. qu. 109. art. 9. quærit, *utrum ille qui jam consecutus est gratiam, per seipsum possit operari bonum, & vitare peccatum absque auxilio gratiæ?* Et respondet quod homo ad rectè vivendum dupliciter auxilio Dei indiget: uno quidem modo, quantum ad aliquod habituale donum, per quod natura humana corrumpitur sanetur, & etiam sanata elevatur ad operandum opera meritoria vite æternæ, quæ excedunt proportionem naturæ. Alio modo indiget homo auxilio gratiæ, ut à Deo moveatur ad agendum. Quantum igitur ad primum auxilii modum, homo in gratia existens non indiget alio auxilio gratiæ, quæsi aliquo alio habitu infuso. Et hoc propter duo: Primum quidem ratione generali, propter hoc quod nulla res creata potest in quocumque actu produci, nisi virtute motionis divine. Secundò ratione specialis, propter conditionem status naturæ humanæ, quæ quidem licet per gratiam sanetur, & infusio mentem; remanet tamen in ea corruptio & infusio, quantum ad carnem, per quam servit legi peccati, ut dicitur ad Romanos 7. Et in responsione ad 1. dicit: *Etiam in statu gloriæ, quando gratia erit omnino perfecta, homo divino auxilio indigebit.* Idem docet de primis parentibus in statu innocentie, locis supra à nobis relatis, in quibus allerit, quod homo in utroque statu (naturæ scilicet integre & corruptæ) indiget auxilio divino, ut ab ipso moveatur. Et quod mens hominis, etiam sancti, non ita habet dominium sui actus, quæ indiget moveri à Deo.
- C**
- D**
- E**
- F**
- G**
- H**
- I**
- K**
- L**
- M**
- N**
- O**
- P**
- Q**
- R**
- S**
- T**
- V**
- X**
- Y**
- Z**

Eadem veritas alio exemplo illustrari potest: **A** Deus enim ratione sua omnipotentia est perfectissimus, completissimus, & sufficientissimè potens ad creandos v. g. alios mundos: quis hoc negat? Et tamen certum est, quòd hæc mundos non potest prodire in actum, & alios mundos de facto creare, defectu decreti eam applicantis, quòd Deus non potest habere de novo, alioquin intrinsecè mutaretur, ut supra ostensum est. Similiter etiam, cum homo ratione auxilii sufficienti habeat totum complementum potentia, quantumvis careat divinâ motione & applicatione perquam talis potentia ad actum reducatur, debet tamen censeri completè potens in actu primo ad operandum, & eliciendos actus supernaturales. Unde sicut D. Thomas *quæst. 3. de Potentia. art. 5. ad 1.* docet quòd quando dicitur, Deus non posse facere nisi quòd præcivit, & decretis distingui solet de potentia antecedente, & consequente: vel si *ly non potest* referatur ad actum, conceditur, si verò referatur ad potentiam, negatur. Ita similiter, quando dicitur quòd ille qui caret auxilio efficaci, non potest operari, non potest converti, non potest adimplere præcepta, distinguendum est: potentia antecedenti, negandum. Potentia consequenti, concedendum. Vel si *ly non potest* referatur ad actum, verum est. Si referatur ad potentiam, falsum.

B Ex hoc patet responsio ad quartum, desumptum ex variis auctoritatibus Scripturæ, Conciliorum, & SS. Patrum. Respondetur enim, quòd quando Scriptura, Concilia, & SS. Patres docent hominem sine gratia non posse venire ad Christum, non posse credere, non posse converti &c. Si in eis locis sit sermo de gratia efficaci, hæc intelligenda sunt de potentia consequente & infallibilitatis, non autem de potentia antecedente & purè possibilitatis. Et ita satis clarè se explicat Augustinus de Natura & Gratia cap. 42. ubi dicit: *Servatà & adjunctâ hominis voluntate, possibilitas ipsa simul cum effectu in sanctis provenit: quibus verbis docet, possibilitatem cum effectu conjunctam, quæ est potentia consequens & infallibilitatis, esse à gratia efficaci: non tamen negat, possibilitatem antecedentem, & ab actu separabilem, esse à gratia sufficiente.*

Eadem explicatio apertè colligitur ex D. Thoma locis ab Adversario citatis, ubi dicit quòd *nulla res creata potest in actum prodire, nisi virtute divina motum: hæc enim propositio sumpta in hac universalitate, & intellecta de omnibus causis secundis, etiam naturalibus, non potest esse vera, nisi explicetur & intelligatur de potentia consequente; nam certum est causas naturales, independentes à divina motione, habere potentiam antecedentem ad operandum, ratione virtutis naturalis quam à Deo in prima productione receperunt, & indigere solum ejus motione & applicatione, ut talis virtus de actu primo ad secundum reducatur.*

C Ad quintum quod sumitur ex definitione necessariâ à D. Thoma adductâ, dicendum est, illam esse legitimam, sed cum grano salis intelligendam. Quando enim dicitur, quòd necessarium est illud sine quo finis haberi non potest, hoc debet intelligi, abstrahendo à potentia antecedenti & consequenti; ita ut si aliquid sit necessarium ex parte potentia & actus primi, finis sine illo haberi non possit, etiam potentia antecedente. Si verò illud sit tantum necessarium

A ex parte actus secundi, vel ut reductivum de actu primo ad secundum, finis sine illo haberi non possit, potentia consequente & infallibiliter cum actu conjunctâ. Et ita cum gratia sufficienti se teneat ex parte actus primi, tanquam ejus complementum, & ut virtus elevativa potentia, sine illa homo non potest converti, nec observare præcepta supernaturalia, potentia antecedenti. E contra verò, cum gratia efficax se teneat solum ex parte actus secundi, vel potius sit aliquis nexus intermedius, conjungens indissolubiliter actum primum cum secundo, ut docent Thomistæ in Tractatu de Auxiliis, ille qui caret auxilio efficaci, non potest converti, nec observare præcepta supernaturalia, potentia consequenti, & indissolubiliter conjunctâ cum actu. Unde patet disparitas ad exempla de navi, de penicillo, de alimentis, quæ profert ille Doctor, & sæpe repetit & inculcat: hæc enim sunt necessaria ad navigandum, ad pingendum, ad conservandam vitam, ex parte ipsius potentia, & actus primi; & ideo absolute & simpliciter verum est dicere, quòd homo non potest navigare sine navi, pingere sine penicillo, & coloribus, nec conservare vitam sine alimentis. Gratia autem efficax non est necessaria ad operandum, ex parte actus primi, tanquam complementum potentia, sed tantum ex parte actus secundi, & tanquam ejus applicatio. Unde qui eâ caret, non potest dici simpliciter impotens ad operandum (sicut qui caret navi & penicillo, censetur simpliciter impotens ad navigandum & pingendum) sed solum secundum quid, & cum addito: potentia scilicet consequente, & applicatâ ad actum, sive cum actu indissolubiliter conjunctâ.

D Ad sextum respondeo quòd licet auxilium sufficienti possit simul complere potentiam ad actus perfectos, & eam applicare ad imperfectos, ut Thomistæ docent in Tractatu de Auxiliis; auxilium tamen efficax non potest utrumque præstare, & duo illa munia simul obire. Ratio discriminis est, quia cum auxilium sufficienti sit prima forma ordinis supernaturalis (prima inquam ordine generationis, non perfectionis) ac proinde nullam in tali ordine præsupponat, debet primò elevare potentiam animæ, eamque complere in actu primo ad actus supernaturales eliciendos; & cum aliunde sit quædam motio & prædeterminatio, debet illas applicare ad aliquos actus, saltè imperfectos. Auxilium verò efficax est secunda forma ordinis supernaturalis, & quidam nexus indissolubiliter conjungens potentiam cum actu: unde præsupponere debet potentiam jam elevatam & completam in actu primo per auxilium sufficienti, eamque solum applicare ad agendum, sive reducere de actu primo ad secundum.

E Ex quo patet responsio ad ultimum, concessa enim Majori, neganda est Minor. Ad cujus probationem dicendum est, quòd licet auxilium sufficienti sit quædam motio & prædeterminatio ad imperfectè volendum, & eliciendos actus imperfectos, qui præparant & disponunt ad perfectiores, nihilominus quia est prima forma ordinis supernaturalis, non debet præsupponere potentiam prius completam & elevatam ad ordinem supernaturalem, sed debet eam primò complere & elevare. Sicut videmus in naturalibus, quòd prima dispositio aliam non præsupponit in materia, sed eam primò præparat ac

disponit, aliàs daretur processus in infinitum. Auxilium verò efficax est secunda forma ordinis supernaturalis, ac proinde non debet primò complere potentiam, & elevare ad illum ordinem; sed potius debet eum præsupponere completam & elevatam per aliam formam priorem, scilicet per auxilium sufficiens, eamque solum ad actus perfectos movere, & applicare.

DISPUTATIO V.

De Efficacia Voluntatis Dei.

C Elebris est hæc disputatio, ex illa enim pendet resolutio plurium difficultatum & controversiarum, quæ inter Thomistas & Recentiores his temporibus agitantur. Unde hæc materia accuratè pertractanda est, & veluti ad pondus Sanctuarii ponderanda: id est ad normam Scripturæ, doctrinæ SS. Patrum, & rationum theologiarum, diligenter examinanda.

ARTICULUS I.

An circa nostros actus liberos, Deus habeat decretum de se efficax, vel purè indifferentis, ac expectans determinationem à libero arbitrio?

§. I.

Quibusdam Præmissis, referuntur sententiæ, & vera eliguntur.

1. **N**otandum primò Effectus qui à Deo procedunt, triplicis esse generis. Quidam enim à solo Deo procedunt, sine ullo consortio & cooperatione causæ creatæ, ut creare Angelum, glorificare animam, dare primam vocationem &c. Alii causantur à Deo cum consortio causæ creatæ, sed naturalis & necessariæ, ut illuminatio, calefactio &c. Alii denique ab illo produciuntur cum cooperatione causæ creatæ liberæ: ut actus charitatis & contritionis iustitiæ vel temperantiæ. De actibus primi & secundi generis, nulla est difficultas vel controversia inter Theologos: evidens enim est dari in Deo decretum ex se efficax, antecedenter influens, & naturâ suâ causans tales effectus. Unde tota difficultas & disputatio devolvitur ad actus tertij generis, quos Deus efficit cum consortio, & cooperatione causæ liberæ, cujus libertati & indifferentiæ officere ac repugnare videtur efficacia antecedens decreti absoluti & determinati.

2. **N**otandum secundò. Duobus modis decretum divinum posse dici indifferentis. Primò quia nullum actum determinatè respicit, nullamque discernit actionem in specie, sed indifferentè se habet ad quæcumque operationem, & expectat determinationem à voluntate creatâ, quantum ad speciem actûs. Secundò decretum potest vocari indifferentis, quia licet determinet & applicet voluntatem ad aliquem actum in specie & in individuo determinatum, eam tamen determinat per modum liberi, & relinquendo in ea indifferentiam positivam & actualem, seu potentiam ad actum oppositum. Et in hoc secundo sensu, non negant Thomistæ, Deum circa nostros actus liberos habere decreta indifferentia, sed tantum in primo, de quo solum procedit præsens difficultas & controversia.

A Notandum tertio: Aliud esse voluntatem Dei esse efficientem, & aliud illam esse efficacem. Nam efficiens præcisè dicitur ab effectu qui de facto sequitur; & ita sufficit ad hoc quòd sit efficiens, quod concomitanti concursu, vel etiam ex associatione alterius causæ, ipsâ voluntate concomitantè concurrente, effectus sequatur; ut autem sit de se efficax, requiritur quòd ex directione & fine præconcepto, ita moveat ad efficiendum, quòd determinatè moveat ad talem effectum in specie, & in individuo, non verò in indeterminatè & indifferentè se habeat, quòd ex illa æquè bene possit sequi, vel non sequi effectus. Et in hoc magna contingit æquivocatio, & hallucinatio apud aliquos Recentiores, qui confundunt efficaciam divinæ voluntatis & gratiæ, cum ejus efficientiâ; & ex hoc quòd gratia non influat in actus liberos nostræ voluntatis, nisi cooperante libero arbitrio, inferunt illam non esse efficacem ex se, sed solum ex consensu & cooperatione liberi arbitrii His præmissis

C Circa propositam difficultatem duæ sunt celebres sententiæ, quarum prima negat in Deo decreta ex se efficacia circa nostros actus liberos, & asserit purè indifferentia, ita Molina in pluribus suis concordia locis, præsertim *quest. 14. art. 3. disp. 26. §. Neuter*. Suarez *prolog. 2. de Gratia cap. 8. Lessius lib. de Gratia effectibus cap. 4.* & alii Recentiores communiter, affirmantes Deum of ferre voluntati creatæ concursum indifferentem & generalem ad unum actum, & ad oppositum, quatenus est de se ad utrumque paratus; & à voluntate creatâ determinari speciem actûs ad quem Deus concurrat.

D Ad dunt quòd, ratione hujus decreti generalis & indifferentis, divina omnipotentia ita remanet conjuncta & connexa voluntati creatæ, ut hæc cooperante, illa necessariò cooperetur, & veluti simul trahatur ad operandum. Quòd ut magis explicent, constituunt exemplum in habitibus: nam hoc ipso quòd potentia voluntatis producit actum supernaturalem dilectionis, influendo in illum: eò ipso simul influat habitus supernaturalis charitatis. Simili modo (inquunt) cogitandum est, divinam potentiam, veluti habitum quemdam omnibus rebus intemè insidentem & connexum, simul in omni operatione cooperari, & determinari ad speciem actûs ab ipsa voluntate creatâ, quamvis illam determinet quantum ad individuum. Tale autem decretum generale, quidam volunt esse conditionatum, eò quòd nihil per illud Deus absolute decernat, sed dependenter à conditione quadam, scilicet si voluntas se determinaverit; quâ postâ purificatur, & transit in absolutum, fitque absolute efficax in actu secundo, & producit concursum ad extra. Ex quo inferunt, non opus esse alio decreto, quo Dei concursus absolute præparetur. Sicut, inquit, cum quis donat aliquid sub certa conditione, postâ illâ conditione, donatio fit absoluta, & efficax in actu secundo, producitque suum effectum vi suâ, neque opus est illum sub forma actûs absoluti repetere. Alii tamen existimant, decretum illud indifferentis, non esse conditionatum, sed absolutum & generale, concurrerit scilicet ad omnem actum ad quem voluntas creatâ voluerit se determinare, illudque non sufficere ut effectus determinatè fiat, sed præter illud requiri aliud absolutum, quòd ipsi